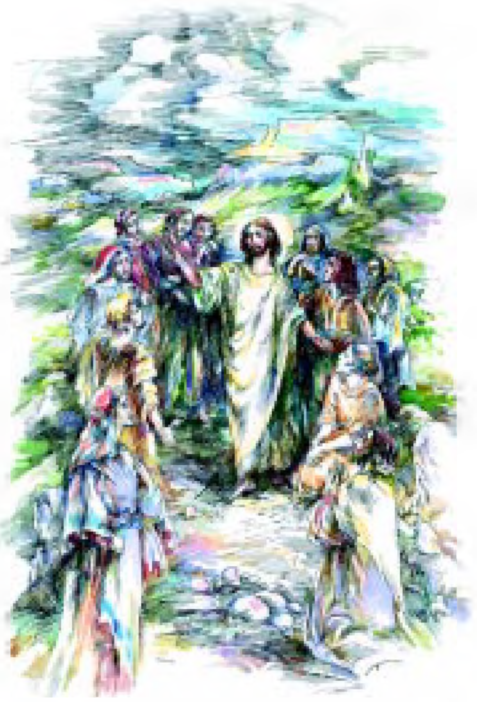

ИСА МЕСИХ

АКЪКЪЫНДА

РИВАЕТЛЕР

Мукъаддес Китапны терджиме институты
2002

ИСА МЕСИХ АКЪКЪЫНДА РИВАЕТЛЕР

Мукъаддес Китапны терджиме институты (Institute for Bible Translation)
ве Мукъаддес Китапны биринджи оларакъ терджиме эткенлер (Pioneer Bible Translators)
бирликте бу терджиме Акъмесджит шеэринде эттилер ве неширге азырладылар.

Рессам З. Трасинова

Бу китап акъкъында озь теклифлеринъизни шу адреске ёлланъыз:
95034 Симферополь ш., а/я 1589

Басмагъа 18.09.2002 с. рухсет этильди.
Бичими 70х100$^{1}/_{16}$. Шартлы басма т. 4,79.
Джеми 10000 нусха. № сымарыш.

ISBN 5-93943-039-2
ISBN 91-89122-83-6

© Мукъаддес Китапны терджиме институты, 2002

Азиз достлар!

Сизинъ элинъизде – Иса Месихнинъ аяты акъкъында китап. Мукъаддес Китапта (Библияда) бу аят акъкъында дёрт адам: Матта, Марк, Лука ве Яхъя икяе этелер. Олар Исанынъ талебелери эдилер ве Онынънен багълы бутюн вакъиаларнынъ шаатлары олгъан эдилер. Олар Исанен берабер яшагъан, Онынъ бутюн сёзлерини динълеген, япкъан ишлерини озь козьлеринен корьген эдилер. Оларнынъ эр бири корьгени-эшиткенини озюндже коре ве эшите эди. Алла оларгъа эр шейнинъ манасыны ача, корьгенлерини чешитдже язмагъа ильхамландыра эди. Бу китапта Сизге теклиф этильген вакъиа-риваетлер Исанынъ шу шегиртлерининъ язувларындан алынды. Олар эки бинъ йыл эвельси къадим юнан тилинде язылып, сонъ чешит халкълар тилине терджиме этильген эдилер. Шимди исе биз Сизге, азиз окъуйыджылар, Иса акъкъында базы икяе-риваетлерни къырымтатар тилинде тевсие этемиз.

Сизлерге эйилик, бахт ве сеадет тилеймиз,
Мукъаддес Китапны терджиме институтынынъ хадимлери

ИСАНЫНЪ ДОГЪУВЫ АКЪКЪЫНДА КЪУВАНЧЛЫ ХАБЕР

Алла дюньягъа Озь Огълу Иса Месихни* инсаниетни гуналардан ве эбедий олюмден къуртармакъ ичюн ёллады. Онынъ догъувы ер юзюнде янъы девир ачты. Биз йыллар эсабыны биле Иса Месихнинъ догъгъан кунюнден сайып келемиз. Исанынъ догъув тарихы пек аджайиптир. Барынъ да, бутюн барлыкъ Яратыджысынынъ Бирден-Бир Огълу Иса айванлар ахрында догъгъаныны тасавур этинъиз! Ондан чокъ кечмеден, о мемлекетнинъ падишасы Исаны ольдюрмек истеди. Амма бир баштан башлайыкъ: Галилеянынъ дженюбинде Назарет деген шеэрчикте бир къыз яшай эди. Онынъ ады Мерьем эди. О, Алланы пек севген, пек темиз юрекли къыз эди. Куньлерден бир кунь онынъ янында Алла ёллагъан Джебраиль мелек пейда олды.

– Мераба, эй къыз! Алла санъа буюк мерамет этти! – деди о. – Алла-Тааля сеннендир.

Мелекни эшиткен Мерьем шашмалады. Буны дуйып, мелек девам этти:

– Къоркъма, Мерьем, Алла санъа мерамет этти: сен юклю оладжакъсынъ, Огъул кореджексинъ ве Онъа Иса** ады къояджакъсынъ. О, Буюк Инсан оладжакъ, Онъа Алла-Таалянынъ Огълу ады бериледжек. Алла-Тааля Онъа бабасы Давутнынъ падишалыгъыны береджек. О, Якъуп эвининъ*** Эбедий Падишасы оладжакъ, ве Онынъ падишалыгъынынъ сонъу олмайджакъ.

Мерьем о заман Юсуф адлы бир иманлы ве мумин адамнен нишанлы эди. Шунынъ ичюн о, мелектен:

– Я бойле насыл ола биле я, мен даа акъайгъа биле чыкъкъаным ёкъ да? – деп сорады. Мелек онъа:

– Санъа Мукъаддес Рух**** энеджек, сени Алла-Таалянынъ къудрети къаплайджакъ; шунынъ ичюн де сенден догъаджакъ Азиз Эвляткъа Алланынъ Огълу ады бериледжек, – деп джевап берди. Бунъа Мерьем:

– Мен Алланынъ къулум, – деди. – Барсын, сен айткъанынъ киби олсун.

Бундан сонъ мелек гъайып олды. Юсуф, Мерьем юклю олгъаныны билип, оны айырмакъ истеди, амма гедже онынъ тюшюнде Алла мелеги корюнди.

– Давутнынъ огълу Юсуф! – деди о. – Мерьемге эвленмектен асыл къоркъма. Чюнки онынъ къарнындаки Бала – Мукъаддес Рухтандыр. Мерьем Огъул догъаджакъ, сен исе Онъа Иса ады къояджакъсынъ, чюнки О, Озь адамларыны гуналарындан къуртараджакъ.

Матта 1:19–21; Лука 1:26–35

---

* *МЕСИХ* – юнанджа: Христос, еудийдже: Машиах, русча: Мессия. Алла тарафындан нишанлангъан яни махсус хызметке азырлангъан адам, Давут неслинден чыкъкъан падиша. Халкъ тасавурында О, Исраиль устюнде бар зулумны енъеджек ве онынъ кечмиштеки къудретини тиклейджек.

** *ИСА* – русча: Иисус, еудийдже: Иешуа. Бу сёз «Алла къуртара» манасыны анълата.

*** *ПЕЙГЪАМБЕР ЯКЪУПНЫНЪ ЭВИ* – Исраиль халкъы.

**** *МУКЪАДДЕС РУХ* – Алла Руху. Эски Васиет боюнджа Алла Озю сайлап алгъан адамларына (адетиндже падиша, пейгъамбер ве софуларгъа) Мукъаддес Рухнен айрыджа кучь-къувет такъдим эте.

ИСА МЕСИХНИНЪ ДОГЪУВЫ

Мерьем юклю олгъанда, онъа акъайы Юсуфнен узакъ ёлгъа чыкъмакъ керек олды, чюнки о заман Римнинъ императоры Август бутюн эалини джедвельге чекмекни эмир эткен эди. Эр кес озь догъулгъан ерине кетти. Юсуфнен Мерьем Давут падишанынъ сой-сопларындан эдилер. (Давут исе Исанынъ догъувындан бинъ йыл эвель, Исраильнинъ падишасы олгъан эди.) Шай этип, Юсуфнен Мерьем Давут падишанынъ Вифлеем шеэрине ёл алдылар. Назареттен Вифлеемгедже эки юз километрлик месафе эди. О заманлары поездлер ве машиналар олмагъан – бутюн ёлны бир къач кунь ичинде кечмек керек ола эди. Назарет шеэрчиги Галилея мемлекетининъ дженюбинде, Вифлеем исе Еудиенинъ дженюбинде ерлешкен эди. Галилеядан Еудиеге бармакъ ичюн Самарие мемлекетини кесип кечмек керек эди. Бунынъ устюне, эм Самарие, эм Еудие дагълы ерлерде ерлешкен эдилер.

Юсуфнен Мерьем Вифлеемге барып чыкъкъанда, мусафирханеде оларгъа ер тапылмады. Шу мааль Мерьемнинъ догъаджакъ вакъты-саати кельди. Бу хусуста Алланынъ Китабында: «Озюнинъ Биринджи Огълуны догъды, Оны къундакълады да, айван ашлавына яткъызды,» – деп язылгъан. Бундан биз бу къоранта ахырда ерлешкенини анълаймыз. Къадимий айтымларгъа коре, бу ахыр дагъ къобасында ерлешкен экен. О тарафларнынъ чобанлары шимдигедже ойле къобаларны айван ахры ерине къуллананалар.

Лука 2:1–7

МЕЛЕКЛЕР ЧОБАНЛАРГЪА ИСА МЕСИХНИНЪ ДОГЪГЪАНЫ АКЪКЪЫНДА ХАБЕР ЭТЕЛЕР

Б вакъыт чобанлар Вифлеем этрафында къой отлата эдилер. Иса догъгъан геджеси бир къач чобан къой къоруп юкъламай эди. Апансыздан оларнынъ огюнде Алланынъ мелеги пейда олды. Оларны Алланынъ иляий ярыгъы къаплап алды. Чобанлар пек къоркътылар. Мелек исе оларгъа:

– Къоркъманъыз! – деди. – Мен сизге буюк къуванчлы хабер* кетирдим, о, эр кесни къувандыраджакъ. Бугунь Давутнынъ шеэринде сизинъ Къуртарыджынъыз догъды. О – Рабби Месихтир. Мына онынъ бельгиси: къундакълангъан, ашлавда яткъан бир Баланы тапарсынъыз.

Шу арада мелекнинъ янында Алла хызметчилерининъ буюк бир ордусы корюнди. Олар Алла-Тааляны шуретлеп:

– Кок юксекликлеринде Аллагъа чокъ шукюр, ер юзюнде исе яхшылыкъ истеген инсанлар арасында тынчлыкъ олсун, – дедилер.

Лука 2:9–14

* *КЪУВАНЧЛЫ ХАБЕР* – тезден ер юзюне Алланынъ падишалыгъы келеджеги ве бунынънен бирге Алла, буюк эйилик косьтерип, гуналы инсаниетке гуналарыны багъышлап, оны къуртармагъа ниетленгени акъкъында хабер.

ЧОБАНЛАР ИСАНЫ ТАПАЛАР

Эльбетте, чобанлар мелеклерни корип пек къоркътылар, Къуртарыджы – Рабби Иса Месихнинъ – догъгъаны акъкъында хаберни эшитип пек шаштылар. Шунынъ ичюн къойларны къалдырып, тез Вифлеемге ёл алдылар. Алланынъ Китабында бойле дениле: «Мелеклер кокке котерильген сонъ, чобанлар бир-бирлерине: „Айды, Вифлеемге барайыкъ да, Алладан бизге бильдирильген шейлерни бакъайыкъ,“ – дедилер.»

Сонъра чобанлар тез ёлгъа чыкътылар, Вифлеемге кельдилер, Мерьемни, Юсуфны ве ашлавда яткъан Баланы таптылар ве Бала акъкъында оларгъа насыл хабер этильгенини айттылар. Буны динълегенлернинъ бутюни чобанларнынъ айткъанларына шашып къалдылар. Мерьем исе бутюн бу сёзлерни юрегинде сакълап, олар акъкъында тюшюнип юре эди. Чобанлар исе эшиткен ве корьген шейлери ичюн Аллагъа шукюрлер айтып ве Оны алгъышлап, къайттылар. Эр шей оларгъа бильдирильгени киби олып чыкъкъан эди.

Лука 2:15–20

ТЫЛСЫМДЖЫ АЛИМЛЕР*
ИСАНЫ АЛЛА КИБИ САЯЛАР

Иса догъгъан сонъ, Ерусалимге шаркътан тылсымджылар кельдилер. О заманлар Ирод Еудие мемлекетининъ падишасы эди.

– Янъы догъгъан еудийлер Падишасы къаерде? – дедилер тылсымджылар. – Шаркъта биз Онынъ йылдызыны корьдик, шунынъ ичюн Онъа бель букмеге кельдик.

Буны эшиткен падиша Ирод ве онынънен берабер бутюн Ерусалим де буюк къасеветке тюшти. Падиша Ирод бутюн баш руханийлерни** ве къанун алимлерини*** топлады ве олардан:

– Месих асыл не ерде догъаджакъ? – деп сорады. Олар онъа:

– Еудиенинъ Вифлееминде, – деп джевап бердилер. – Чюнки пейгъамбер бойле хабер этти: «Сен де, Вифлеем, Еудиенинъ топрагъы, Еудиенинъ башкъа топракъларындан эксик дегильсинъ. Чюнки сенинъ ичинъден Башлыкъ чыкъаджакъ. О, Меним Исраиль халкъыма чобанлыкъ япаджакъ.»

Бундан сонъ Ирод тылсымджыларны гизлиден озюне чагъырды, олардан йылдызнынъ не вакъыт пейда олгъаныны бильди, оларны Вифлеемге ёллады ве шай деди:

– Барынъыз, Балачыкъ акъкъында эр шейни билинъиз. Оны тапкъан сонъ манъа хабер этинъиз. Ондан сонъ мен де анда барып, Онъа бель букерим.

Керчектен исе падиша Ирод пек къоркъты ве Баланы ольдюрмек истеди. Чюнки о: «Келеджекте бу Бала меним падишалыгъымны тутып алыр,» – деп тюшюнген эди.

Тылсымджылар падишанынъ сёзлерини динълеп, ёлгъа чыкътылар. Шаркъта корюнген йылдыз оларнынъ огюнде учып кетти, Бала яткъан ер устюнде токътады. Йылдызны анда корьген сонъ, тылсымджылар пек къувандылар.

Матта 2:1–10

---

* *ТЫЛСЫМДЖЫ АЛИМЛЕР* – русча: волхвы. Икметли, зийрек адамлар. Олар йылдызларнынъ тюзюлювини тедкъикъ эте, оларнынъ насыл ерлешкени эсасында шимдики куньде ве келеджекте нелер оладжагъыны анықълай эдилер. Бундан гъайры олар тюшлернинъ манасыны да табирлей эдилер.

** *РУХАНИЙЛЕР* – Ерусалимдеки Алланынъ Сарайында Аллагъа хызмет эткен дин хадимлери.

*** *КЪАНУН АЛИМЛЕРИ* – еудийлернинъ Мукъаддес китапларыны ве, энъ эсасы, Мусанынъ Къануныны теренден тедкъикъ эткен ве анълаткъан адамлар.

ТЫЛСЫМДЖЫЛАРНЫНЪ БАХШЫШЛАРЫ. ИРОД КЪАБААТСЫЗ САБИЙЛЕРНИ ОЛЬДЮРМЕГЕ ЭМИР ЭТЕ

Тылсымджылар Вифлеемге кельди, устюнде йылдыз токътагъан эвге кирдилер. Балачыкъны Онынъ анасы Мерьемнен берабер корьдилер, Онъа бель буктилер ве озьлеринен кетирген чешит зенгинликлерни чыкъарып, Онъа алтын, къарамай ве мюр* багъышладылар.

Гедже тылсымджылар: «Ироднынъ алдына къайтманъыз,» – деген тюш корьдилер. Шунынъ ичюн олар озь юртларына башкъа ёлнен къайтып кеттилер. Буны билип, падиша пек ачувланды, Вифлеемде ве онынъ этрафында эки яштан кучюк огълан балаларны ольдюрмек ичюн аскер ёллады. (Ирод балаларнынъ яшыны тылсымджыларнынъ айткъанындан бильген эди.) Аскерлер Вифлеемге кельди ве эки яштан кучюк бутюн огълан балаларны ольдюрдилер.

Матта 2:10–12, 16–18

* *КЪАРАМАЙ, МЮР* – русча: ладан, смирна. Мюр – дженюбий Аравияда оськен теректен азырланылгъан къокъулы май.

МЫСЫРГЪА* КЪАЧУВ

Падиша Ирод: «Ольдюрильген сабийлер арасында О да, Исраильнинъ келеджек Падишасы оладжакъ,» – деп тюшюнген эди. Амма ойле олып чыкъмады. Тылсымджылар кеткен сонъ, Юсуф тюшюнде Алланынъ мелегини корьди.

– Еринъден тур, Баланы ве Онынъ анасыны ал да, Мысыргъа къач, – деди мелек. – Анда мен айткъан къадар ол, чюнки Ирод Баланы къыдырып тапмакъ ве ольдюрмек истей.

Гедже ортасы Юсуф еринден турды, Баланы ве Онынъ анасыны алды ве Мысыргъа ёл тутты. Вифлеемден Мысыргъадже бир къач юз километр ёлдыр. Юсуфнен Мерьемге, къолларында кучюк Бала, бу ёлны басып кечмек, эльбет, къолай олмады. Олар Мысыргъа келип, анда Ирод кечингендже къалдылар.

Бир заманлар Алла бир пейгъамбернен: «Мен Мысырдан Озь Огълумны чагъырып алдым,» – деп бильдирген эди. Юсуф, Мерьем ве оларнынъ Баласы Иса, Мысырда яшап, Алланынъ сёзлерини тасдикъладылар.

Матта 2:13–15

* *МЫСЫР* – русча: Египет.

ИСАНЫНЪ БАЛАЛЫГЪЫ

Юсуф, Мерьем ве кучюк Иса Еудие мемлекетининъ падишасы Ирод ольгендже Мысырда яшадылар. Падиша Ирод ольген сонъ, Юсуфкъа тюшюнде кене Алланынъ мелеги корюнди ве:

– Тур, Баланы ве Онынъ анасыны ал да, Исраиль мемлекетине къайт, – деди. – Чюнки Огъланны ольдюрмеге истегенлер озьлери ольдилер.

Юсуф мелек айткъаны киби япты ве Исраильге къайтты. Амма Еудиеде Ироднынъ огълу Архелай падиша олгъаныны эшитип, анда бармагъа къоркъты. Юсуф тюшюнде хабер алып, Галилеяда ерлешкен Назарет шеэрине ёл алды. Анда Мерьем бир заманларда яшагъан эди.

Исанынъ Назаретте яшагъаны акъкъында бизде чокъ малюмат ёкътыр. Юсуфнынъ зенааты дюльгерлик* эди. Иса бабасына ярдым этип, бу зенаатны пек яхшы огренди. Алланынъ Китабында Исанынъ балалыкъ ве яшлыкъ заманы акъкъында пек аз язылгъан. «Бала кучь-къуветте ве акъылда осьти, Алла Онъа эйилик косьтере эди.» Ве даа бир ерде: «Иса акъылда пек пишкинлешти ве Онъа Алланынъ ве инсанларнынъ севгиси эп артып барды.» Иса ана-бабасыны севе ве урьмет эте эди. О, «...ана-бабасынынъ бир сёзюни къайтармай эди.» Алланынъ Он Эмиринден** биринде бойле язылгъан: «Бабанъны ве ананъны севип-сай. Ойле япсанъ, санъа яхшы оладжакъ, ве ер юзюнде Алла-Тааля санъа берген омрюнъ узун оладжакъ.»

Матта 2:19–23; Лука 2:40, 50–52

---

* *ДЮЛЬГЕР* – русча: плотник. Агъач ишлерининъ устасы.

** *ОН ЭМИР* – Алла таш табакъларына язып Мусанен Исраиль халкъына ёллагъан он къаиде (къанун).

ЯГЪЯ АДАМЛАРГЪА СЁЗ АЙТА ВЕ ОЛАРНЫ СУВГЪА БАТЫРЫП ЧЫКЪАРА*

Руханий Зекерьянынъ огълу Ягъя чёльде яшай эди. Алла оны махсус хызметке: халкъкъа тезден Месих пейда оладжагъы акъкъында хабер бермеге ве адамларны гуналарында тёвбе этмеге чагъырмакъ ичюн, азырлай эди. Бу акъта Ягъянынъ догъувындан даа юз йыллар эвельси пейгъамберлер шойле язгъан эдилер: «Мына Мен Сенинъ алдынъа хаберджимни ёллайым. О, Сенден эвель барып, Сенинъ ёлунъны азырлайджакъ» ве «Чёллюкте бир сес гудюрдей: „Раббининъ ёлуны азырланъыз, кечеджек ерлерини тюм-тюз этинъиз.“»

Ягъя деве юнюнден орюльген урба, онынъ устюнден мешин къушакъ такъып юре эди. Ашагъан ашы исе чегертки ве кийик бал эди. Алла Ягъягъа истегини бильдирген сонъ, Ягъя халкъны огретмеге башлады. О, Иордан озенининъ бутюн этрафларыны айланып юрьди, адамларны тёвбе этмеге ве сувгъа батырылып чыкъмагъа давет этти. Гуналарында тёвбе этмек ичюн Ягъягъа бутюн Еудие мемлекетинден ве Ерусалим шеэринден адамлар келе эдилер; Ягъя оларны Иордан сувуна батырып чыкъара эди.

Халкъ ондан:

– Биз не япмакъ керекмиз? – деп сорай эди. Ягъя оларгъа:

– Эки урбасы олгъан киши урбасы олмагъангъа берсин, ашы олгъаны да ойле япсын, – дей эди. Салым топлайыджылар** да сувгъа батырылмагъа кельдилер ве ондан:

– Оджамыз! Биз не япайыкъ? – деп сорадылар. Ягъя оларгъа:

– Халкъны таламанъыз, ольчюсинден зияде алманъыз, – деди. Аскерлер де ондан:

– Я бизге не япмакъ керек? – деп сорадылар.

– Кимсенинъ джаныны агъыртманъыз, бир кимсе акъкъында ялан айтманъыз, къазангъанынъызгъа разы олунъыз, – деди Ягъя.

Марк 1:1–8; Лука 3:2–18

---

* *СУВГЪА БАТЫРЫП ЧЫКЪАРМАКЪ* – русча: омовение водой. Бутюнлей сувгъа батырылмакъ, яни ювунмакъ. Еудийлернинъ диний теджрибесинде къулланылгъан адет. Тёвбе этильгенининъ, гуналарнынъ багъышлангъанынъ ишаретидир. Эски омюр ольгенининъ ве янъы аят башлангъанынынъ аляметидир.

** *САЛЫМ ТОПЛАЙЫДЖЫ* – русча: налогосборщик. Эвель заманда еудийлер сырасындан чыкъкъан, Рим акимиети ичюн чешит салымлар топлагъан адам салымджы, салым топлайыджысы дениле эди. Адамлар салымджыларны пек севмей, чюнки оларны: «Озь халкъыны саткъан хаинлер, къадим мерасим темизлигини джойгъан гуняхкярлар,» – деп сая эдилер.

ЯГЪЯ РАББИ ИСА МЕСИХНИ СУВГЪА БАТЫРЫП ЧЫКЪАРА

Халкъ Къуртарыджы келеджегини беклей эди. Шунынъ ичюн чокъ адам бир-биринден:

– Ягъя, келеджек Месих Къуртарыджы экени керчекми? – деп сорай эди.

Амма Ягъя:

– Мен сизни сувгъа батырам. Бу тёвбе бельгиси. Амма артымдан Келеяткъан Адам менден къудретлидир, – дей эди. – Мен Онынъ аякъкъапларыны котерип, Онынъ пешинден кетмеге биле ляйыкъ дегилим. О, сизни Мукъаддес Рухкъа ве атешке батыраджакъ.

Иште, о, буны Иса Месих акъкъында айта эди.

Шай этип, Иса Ягъягъа: «Мени сувгъа батыр,» – деп кельди. Ягъя исе Оны токътатмакъ истеди:

– Санъа сырасы дегиль манъа кельмек. Сен мени сувгъа батырмакъ керексинъ.

Амма Иса:

– Шимди шай олмакъ керек, биз сеннен бар акъикъатны эда этмек борджлумыз, – деди.

Ондан сонъ Ягъя Онъа ред этмеди. Батырылгъан сонъ, Иса аман сувдан чыкъты. Шу ань кок ярылды да, Ягъя Алла Рухуны корьди. О, Исагъа гогерджин сымасында энди. Коклерден:

– Бу Меним севимли Огълумдыр, Мен Ондан разым, – деген сес эшитильди.

Матта 3:11–17

ИСА МЕСИХНИНЪ ОН ЭКИ ШЕГИРТИ

сьken сонъ, Иса Назаретни терк этти ве Галилеянынъ Гинесар денъизи этрафында ерлешкен Капернаум шеэринде яшап башлады. О заманлары бу денъизнинъ ады Галилея денъизи эди. Исаянынъ пейгъамберлик сёзю мына бойле эда олунды: «Иордан аркъасы, денъиз ёлунда, Забулон топрагъы ве Нефсалим топрагъы, имансыз Галилея, къаранлыкъкъа баткъан халкъ балабан ярыкъ корьди, олюм дюньясында ве олюм кольгеси алтында яшагъан адамлар ичюн айдын ярыкъ парылдады.»

О вакъыттан башлап Иса адамларны:

– Тёвбе этинъиз, чюнки Кок Падишалыгъы якъын кельди, – деп огретип башлады. Онынъ артындан чешит тарафлардан кельген пек чокъ адам юре, О исе оларны окъута ве хасталыкълардан къуртара эди.

Иса, янымда бутюн вакъыт олсунлар деп, Озюне он эки шегирт сайлап алды ве оларны айрыджа окъутты. Мына о шегиртлернинъ адлары: Симон, Андрей, Ягъя, Якъуп, Филип, Бартоломай, Матта, Тома, Алфей огълу Якъуп, Фадда, Симон Ханаанлы ве сонъундан Исагъа хаинлик япкъан Иуда Искариот. Шегиртлернинъ эписи адий адамлардан эдилер, амма Алла оларгъа бахт берген экен: олар Алланынъ Огълу* – Иса Месихнинъ достлары ве шегиртлери олдылар.

Иса шегиртлерини мына насыл топлады.

Андрей ве агъасы Симон (экинджи ады Пётр) Галилея денъизинде балыкъ тута эдилер. Иса оларны корип:

– Меннен юрюнъиз, – деди. – Сиз балыкъ дегиль де, адам тутаджакъсынъыз.

Бунынънен О, динълегенлер акъикъатны танысынлар деп, агъа-къардашны Къуванчлы Хаберни даркъатмагъа ёллайджагъыны бильдирди. Андрей ве Пётр аман балыкъчы алетлерини ташлап, Исанынъ пешинден кеттилер. Бираз юрьген сонъ, Иса къайыкъ ичинде агъа-къардаш Якъуп, Ягъя ве оларнынъ бабасы Зебедья балыкъ торларыны тюзеткенлерини корьди. Иса агъа-къардашны Озюнен берабер кетмеге чагъырды, ве олар, къайыкъны ве бабасыны къалдырып, Онынъ артындан кеттилер.

Башкъа шегиртлер де, шай, Иса чагъыргъанынен, Онынъ пешинден кеттилер. Иса оларгъа хасталыкъларны тедавийлемек, инсанлар ичинден джин къувмакъ къудретини берди.

Матта 4:12–22; Марк 3:13–19

---

* *АЛЛАНЫНЪ ОГЪЛУ* – Эски Васиетте (Ветхий Завет) Алланынъ Огъуллары деп рухий затлар ве Исраиль падишалары адландырыла эдилер. Бунынънен бу ибаре инамлы ве мумин адамларгъа да аит эди. Эм лаф бу сырада даима рухий огъуллыкъ хусусында бара эди.

ИСА НИКОДИМНЕН СУБЕТЛЕШЕ

Еудийлернинъ башлыкъларындан бири, Никодим адлы ферисе* гедженинъ кечь маалинде гизлиден Исагъа кельди ве:

– Оджа! – деди. – Биз Сенинъ Алладан кельгенинъни билемиз. Чюнки Сен япкъан аджайип шейлерни, эгер онен Алланынъ Озю берабер олмаса, кимсе япып оламаз эди.

– Санъа керчекни, темель керчекни айтам. Тёпеден догъмагъан адам Алла Падишалыгъыны корип оламаз, – деп джевап берди Иса.

– Я къарт адам насыл этип янъыдан догъуладжакъ? Я да бунынъ ичюн онъа анасынынъ къарнына къайтмакъ ве текрар догъмакъ имкяны бармы? – деди Онъа Никодим. Бунъа Иса шойле джевап берди:

– Санъа керчекни, темель керчекни айтам. Сувдан ве Рухтан догъмагъан адам Алланынъ Падишалыгъына** кирип оламаз. Тенден догъгъан тендир, Рухтан догъгъан рухтур. Мен: «Сизге тёпеден догъмакъ лязим,» – дегениме асыл тааджипленме.

– Я бу насыл ола биле? – Оны анъламайып деди Никодим. Иса бунъа:

– Муса чёльде таягъынен йыланны насыл котерген исе, шай да Инсан Огълу*** котерильмек керек ки, Онъа инангъан адамлардан ич бир кимсе ольмесин де, эбедий омюрге малик олсун, – деп джевап берди. – Чюнки Алла дюньяны ойле севди ки, Онъа инангъан адамлардан бир кимсе ольмесин, эбедий омюрге малик олсун деп, Озюнинъ Бирден-Бир Огълуны берди. Алла Озь Огълуны бу дюньягъа оны укюм этмек ичюн дегиль де, Онынънен дюньяны къуртармакъ ичюн ёллады. Онъа инангъан адам укюм этильмейджек, инанмагъан исе энди укюм этильди, чюнки о, Алланынъ Бирден-Бир Огълунынъ адына инанмады. Укюм исе бойледир: дюньягъа ярыкъ кельди, амма адамлар ярыкътан зияде къаранлыкъны севдилер, чюнки оларнынъ япкъан ишлери яманлыкъ эди. Яманлыкъ япкъан адам ярыкъны севмез ве, япкъанларым корюнмесин деп, ярыкъкъа чыкъмаз, чюнки оларнынъ япкъан ишлери яманлыкътыр. Яхшы, акъ иш япкъан исе, япкъанларым корюнсин деп, ярыкъкъа чыкъа, чюнки онынъ ишлери Алла истегени киби япылгъан.

Ягъя 3:1–21

---

* *ФЕРИСЕ* – русча: фарисей. Пейгъамбер Мусанынъ ве баба-деделернинъ икметли айтымларыны зерре къадар тайпынмадан эда этмек зарур, деп сайгъан дин джерянларындан бирининъ векиллери.

** *АЛЛАНЫНЪ ПАДИШАЛЫГЪЫ* – Алланынъ ич бир сынъырсыз укюмдарлыгъы. Ойле бир вакъыт келир ки, Алла Озь биринджилигини ер юзюнде ачыкъ косьтерир, ве о заман Онъа садыкъ олгъанлар Онынъ падишалыгъына кирерлер.

*** *ИНСАН ОГЪЛУ* – дюньяда чокъ бекленильген, Алла хызметинде чокъ хорлангъан адам, Иса Месих (Мессия). Шай да бу ибаре базыда «мен» сёзю ерине «кимдир», «насылдыр бир адам» деп къулланылгъан.

ДАГЪ УСТЮНДЕ БАХЫТ АКЪКЪЫНДА АЙТЫЛГЪАН ВААЗ

Бир кере Иса халкъ топлангъаныны корип, дагъгъа чыкъты, оларгъа бакъып сёз айтты. (Бу сёзнинъ ады – Дагъ Ваазыдыр. Эски Васиет* заманында Алла халкъына Он Эмир берген экен. Энди исе Дагъ Ваазы догъру яшамагъа огрете ве Алла Падишалыгъына ёл косьтере.) Чевресине халкъ ве шегиртлери ерлешкен сонъ, Иса шойле сёзлернен оларны огютлеп башлады:

– Не де бахтлыдыр рух фукъарелери, чюнки Кок Падишалыгъы оларнынъдыр.

Не де бахтлыдыр агълагъанлар, чюнки олар теселли тападжакълар.

Не де бахтлыдыр ювашлар, чюнки оларгъа топракъ мирас оладжакъ.

Не де бахтлыдыр акъикъаткъа ач олгъан ве сувсагъанлар, чюнки олар тояджакълар.

Не де бахтлыдыр мераметлилер, чюнки оларгъа мерамет эйленеджек.

Не де бахтлыдыр саф юреклилер, чюнки олар Алланы кореджеклер.

Не де бахтлыдыр барыштырыджылар, чюнки олар Алланынъ огъуллары дениледжеклер.

Не де бахтлыдыр акъикъат ичюн къувулгъанлар, чюнки Кок Падишалыгъы оларнынъдыр.

Мен ичюн сизни къувгъанда-къаралангъанда, ялан айткъанда сиз бахтлысынъыз; къуванынъыз ве шенъленинъиз, чюнки Коклерде сизинъ мукяфатынъыз буюктир. Сизден эвель кельген пейгъамберлер де шойле къувулгъан эдилер.

Сиз топракънынъ тузусыз. Туз къуветини джойса, оны насыл гъайрыдан тузлу этерсинъ? О артыкъ ич бир шейге ярамаз, факъат кельген-кеткенлернинъ аякълары астына атылмагъа ляйыкътыр.

Сиз дюньянынъ ярыгъысыз. Дагъ тёпесинде ерлешкен шеэр гизли оламаз. Чыракъ якъкъанда, онынъ устюни савутнен къапатмайлар, аксине, оны шамдан устюне ерлештирелер, ве о, ярыгъыны эвдекилернинъ эписине бере. Адамлар сизинъ яхшы ишлеринъизни корьмек ичюн ве Коктеки Бабанъызны шуретлемек ичюн, ярыгъынъыз бутюн вакъыт инсанлар огюнде парылдасын.

Матта 5:3–16

---

* *ЭСКИ ВАСИЕТ* – русча: Ветхий Завет. Библиянынъ биринджи Иса Месихнинъ догъулувындан эвель язылгъан къысмы. Теркибине пейгъамбер Мусанынъ Къануны, дигер пейгъамберлернинъ икметли сёзлери ве диний йырлар (псаломлар) кирелер. Янъы Васиет – русча: Новый Завет. Библиянынъ экинджи Иса Месихнинъ олюминден сонъ шегиртлери язгъан къысмы, Исанынъ яшайышы, олюми ве тирилюви акъкъында икяе эте.

ДАГЪ УСТЮНДЕ СЕВГИ ВЕ ДУА АКЪКЪЫНДА АЙТЫЛГЪАН ВААЗ

Иса сёзюни бойле девам этти:

– Сиз: «Козь ичюн козь ве тиш ичюн тиш,» – денильгенини эшиттинъиз. Амма мен дейим: яманлыкъкъа къаршылыкъ косьтерменъиз. Ким-де-ким сенинъ сагъ янагъынъа урса, онъа солуны да тут. Ким де сени укюмге чексе ве кольмегинъни тартып алмакъ истесе, онъа усть урбанъны да чыкъарып бер. Ве ким де сени озюнен бинъ адым кечмеге меджбур этсе, онынънен эки бинъ кеч. Сенден сорагъангъа бер, сенден борджкъа алмакъ истегенден де къачма.

Сиз: «Якъынынъны сев ве душманынъдан нефретлен,» – денильгенини эшиттинъиз. Мен исе сизге дейим: душманларынъызны севинъиз эм сизни къувалагъанлар огъруна дуалар окъунъыз. Ана ондан сонъ Коктеки Бабанъызнынъ огъуллары олурсынъыз. Чюнки Алла кунешке эмир эте ве о эм яхшы адамлар, эм яман адамлар устюнде догъа. Алла адалетлилер ве адалетсизлер устюне ягъмурлар ягъдыра. Эгер сиз факъат сизни севген адамларны севсенъиз, Алладан мукяфат беклемек олурмы? Салым топлайыджылар да бойле этмейлерми? Ве эгер де сиз факъат агъа-къардашларынъызны селямласанъыз, бунен буюк иш яптынъызмы? Кяфирлер де бойле япмайлармы? Дейджегим, мукеммель олунъыз, Коктеки Бабанъыз киби мукеммель олунъыз.

Бакъынъыз, Алла бегенген эйиликлерни ачыкътан япманъыз, акс алда Коктеки Бабанъыз сизни такъдирлемез. Бойле, садакъа берген сонъ, оны эр кеске айтып юрьме, экиюзьлю олма. Олар, биревлер макътасын деп, эйилиги акъкъында синагога* ве сокъакъларда макътанып юрелер. Керчекни айтам сизге: олар энди аладжакъ мукяфатларыны алдылар. Сенинъ садакъанъ гизлиден олмасы ичюн исе, садакъа бергенинъде сол къолунъ онъ къолунъ не япкъаныны бильмесин. Эр гизли ишни корьген Бабанъ исе сенинъ япкъанларынъны ачыкътан-ачыкъ къайтарып берер.

Дуа окъугъанда да экиюзьлюлер киби япма: олар синагога ве сокъакъларда токътап, эр кес корьсюн деп, дуа этмеге севелер. Керчекни айтам сизге: олар энди мукяфатларыны алалар. Сен исе дуа эткенде оданъа кир, къапусыны къапат да, гизлиден Бабанъа дуа эт. Эр гизли ишни корьген Бабанъ сени ачыкътан-ачыкъ такъдирлер. Эм дуа эткенде кяфирлер киби чокъ сёйленменъиз, чюнки олар: «Чокъ айтсакъ – эшиттирермиз,» – дейлер. Оларгъа ошаманъыз, чюнки Бабанъыз сиз озюнъиз сорамадан эвель сизинъ керегинъизни биле. Дуанъыз исе бойле олсун:

Матта 5:38–48, 6:1–8

---

* *СИНАГОГА* – «топлашув, меджлис» манасыны берген юнан сёзю. Ерусалим Алланынъ Сарайында къурбан чалына, синагогаларда, яни ибадетханелерде исе адамлар джумаэртеси куню дуа этмек ве Мукъаддес Китапны окъумакъ ичюн топлана эдилер.

ДУА

Эй, Алла, Коклерде олгъан Бизим Бабамыз!
Сенинъ Адынъ Мукъаддес олсун;
Падишалыгъынъ кельсин;
Сенинъ ираденъ кокте олгъаны киби
Ер юзюнде де олсун!
Бугуньге керек отьмекни бизге бугунь бер!
Биз бизге борджлу адамларны багъышлагъанымыз киби,
Сен де бизим борджларымызны багъышла.
Бизни яманлыкъ япмакъ истегинден къорчала,
Эм де яманлыкътан сакъла.
Чюнки эм Падишалыкъ, эм къудрет,
эм шукюринъ
Эбедий Сенинъкидир.

Амин.

Матта 6:9–13

УРЛУКЪ САЧЫДЖЫ АКЪКЪЫНДА ИКЯЕ

Иса халкъкъа урлукъ сачыджы акъкъында икяе айтты:

– Куньлерден бир кунь бир урлукъ сачыджы тарлагъа чыкъа. О, урлукъ сачкъанда, базы урлукълар ёл кенарына тюше. Шу арада къушлар учып келелер де, урлукъларны чокъуп ёкъ этелер. Башкъа урлукълар ташлы, топракъ аз олгъан ерге тюше ве тезден осип чыкъалар, чюнки топракъ бу ерде юфкъа экен. Кунеш чыкъкъан сонъ исе, олар сарара-солалар ве яхшы тамыр атып оламагъанларындан, къурып къалалар. Урлукънынъ бир къысмы тикенликке тюшкен экен, тикенлер тез оселер ве фиданларны богъып гъайып этелер. Яхшы топракъкъа тюшкен урлукъ яхшы берекет бере: бир урлукълар юз къат, башкъалары алтмыш ве дигерлери отуз къат арткъач берекет кетирелер. Къулагъы барлар буны эшитсинлер!

Сонъра Иса шегиртлерине икяенинъ манасыны анълатты:

– Базы адамлар Падишалыкъ акъкъында сёзни динълейлер, лякин оны огренип оламайлар. Шунынъ ичюн шейтан келип бу адамларгъа токъуна ве оларнынъ юрегине сачылгъан сёзни – урлукъларны хырсызлап кете. Ёл кенарына тюшкен урлукълар акъкъында айткъанда бойле адамлар акъкъында икяе этиле.

Ташлы ерге сачылгъан урлукълар исе сёзни эшиткен, оны тезликнен ве къуванчнен къабул эткен адамларгъа ошайлар. Бойлелер, тамыр атмагъаны ичюн, тез олелер. Оларнынъ башына шу сёз ичюн къаза-беля кельсе, олар аман ёлундан къайталар.

Тикенликке тюшкен урлукълар мына бойле адамларгъа ошайлар: олар сёзни эшителер, амма аят къасеветлери ве зенгинликнен алданув оларда сёзни басып богъа. Бойле урлукълар берекетсиз олалар.

Яхшы топракъкъа тюшкен урлукълар исе сёзни эшиткен, онынъ манасына еткен адамларгъа ошайлар. Олардан базылары юз къат, башкъалары алтмыш къат ве дигерлери отуз къат зияде берекет берелер.

Матта 13:3–9, 18–23

ИСА ДЕНЪИЗДЕ ДАЛГЪАЛАРНЫ ВЕ ЕЛЬНИ ЯТЫШТЫРА

Бир кере Иса шегиртлеринен Гинесар денъизини къайыкъта ялдап кече эдилер. Ялдап кеткенде, Иса юкъугъа далды. Шу заман бирден денъизде ойле бир кучьлю фуртуна къопты ки, далгъалар къайыкъны толдура башлады. Буны корьген шегиртлери Исаны уяттылар ве:

– Рабби! Бизни къуртар, чёкип оледжекмиз, – дедилер. Иса оларгъа:

– Сизинъ иманынъыз къаерде? – деди. – Не ичюн сизлер бойле къоркъакъсынъыз, аз иманлы адамлар?

Сонъра еринден турып, фуртуна елине:

– Токъта! – деди ве денъизге тынчланмагъа эмир этти. Шу вакъыт ель тынды, далгъалар ятышты, ве денъизге тынчлыкъ чёкти.

Шегиртлер исе къоркъып ве шашып бир-бирлеринден:

– Кимдир бу я, О, ельге ве сувларгъа эмир бере, ве олар Оны динълейлер? – деп сораштырдылар.

Матта 8:23–27; Марк 4:37–41; Лука 8:22–25

ИСА ЯИРНИНЪ КЪЫЗЫНЫ ТИРИЛЬТЕ

Бир кунь Иса Галилея денъизи ялысында адамларны окъута эди. Олар чешит тарафтан Оны динълемек ичюн кельген эдилер. Шу вакъыт Яир адлы синагога башлыкъларындан бири чапып келип Онынъ аякъларына йыкъылды да, ярдым къыдырып ялварды:

– Къызым олюм алында ята. О сагъ къалмасы ве тюзельмеси ичюн эвиме кель де, онъа эллеринъни къой, – деди. Иса онынънен берабер кетти. Пек чокъ халкъ, Оны чевре-четтен сыкъыштырып, къалабалыкънен Онынъ пешинден кетти.

Бир къадын он эки йыл къан акъувнен чекишкен эди, чешит экимлерден чокъ дерт чекти, амма тюзельмеди. О, Иса акъкъында эшиткен сонъ, озь-озюне: «Эгер мен Онынъ кийимлерине тийсем, тюзелирим,» – деди. О, халкъ къалабалыгъындан кечип, Исанынъ артындан барды, гизлиден Онынъ кийимине тийди ве шу дакъкъада хасталыгъындан къуртулгъаныны дуйды.

Иса исе ичинден насылдыр бир кучь чыкъып кеткенини дуйды, адамларгъа чевирилип:

– Меним кийимлериме ким тийди? – деп сорады. Шегиртлери, О не ичюн бу акъта сорагъанынынъ манасыны анъламайып:

– Сени эр тарафтан адамлар сыкъыштыралар. Эльбетте, ким-де-ким тийгендир даа, – дедилер.

Амма Иса козьлеринен буны япкъан адамны къыдырды. Озюнен не олгъаныны анълагъан къадын къоркъудан къалтырап-шалтырап Онынъ алдына кельди, аякъларына йыкъылды ве догърусыны айтты. Иса исе онъа:

– Сени иманынъ къуртарды, – деди. – Бар, токъ гонъюльнен кет ве хасталыгъынъдан эндиден сонъ азат ол.

Иса бу сёзлерни айткъанда, синагога башлыгъына адамлар кельди де:

– Къызынъ энди ольди. Оджаны къасевет эттирме, – дедилер. Амма Иса, буны эшитип, Яирге:

– Къоркъма, тек инан, – деди.

Яирнинъ эвине кельген сонъ, О, шашкъынлыкъ ве кескин сеслернен такъмакълап агълагъан чокъ адамларны корьди.

– Сизлер неден кедерленесинъиз? Не ичюн агълайсынъыз? Бу къыз ольгени ёкъ да, о юкълап ята, – деди.

Бу айткъанына кульгенлер де олды. О заман Иса Пётрны, Якъупны, Ягъяны ве ольген къызчыкънынъ ана-бабасыны Озюнен алып, къызчыкъ яткъан одагъа кирди. Анда О барып, хастанынъ къолуны алды ве:

– Эй, къызчыкъ, санъа айтам: тур еринъден! – деди.

Къызчыкъ шу вакъыт еринден турды ве юрип башлады. Бу аджайип шейни корьген адамлар пек шашып къалдылар.

Марк 5:21–42

ИСА БЕШ БИНЪ АДАМНЫ БЕШ ОТЬМЕКНЕН ТОЙДУРА

Куньлерден бир кунь Иса шегиртлеринен Галилея денъизининъ башкъа ялысына, Тивериада тарафына барды. Онынъ артындан пек чокъ адам кетти, чюнки олар Исанынъ хасталаргъа насыл аджайип шейлер япкъаныны корьген эдилер.

Иса дагъгъа котерильди ве шегиртлеринен берабер олды. Тамам еудийлернинъ Пасха* байрамы якъынлаша эди. Иса, Онъа бир чокъ адам кельгенини корьди де, Филиптен:

– Буларны тойдурмакъ ичюн къайдан отьмек сатып алмакъ мумкюн? – деп сорады. Буны О Филипни сынамакъ ичюн айтты, аслында не япаджагъыны биле эди.

– Буларнынъ эписине бирер парчачыкъ бермек ичюн биле эки юз куньлюк иш парасына алынгъан отьмек де етишмез, – деп джевап берди Филип.

Онъа шегиртлеринден даа бири, Симон Пётрнынъ къардашы Андрей:

– Мында бир огъланчыкъ бар, – деди. – Онынъ беш дане арпа отьмеги ве эки дане балычыгъы бар экен. Амма бу къадар адамгъа о не олур?

Иса:

– Айтынъыз адамларгъа, отурсынлар, – деди.

О этраф отлу ер экен. Топлангъан халкъ отлар устюне отурды. Мында эписи олып беш бинъге якъын адам бар эди.

Иса отьмеклерни алып, шукюр этип, отургъанларгъа отьмек ве балыкътан истегенге истегени къадар болип берди. Эр кес ашап тойгъан сонъ, О шегиртлерине:

– Ашалмай къалгъан кесеклерни топлап алынъыз, – деди. – Ич бир шей гъайып олмасын.

Шегиртлер топладылар; ашалгъан беш арпа отьмегинден къалгъан кесеклер он эки сепетни толдурдылар.

Иса япкъан аджайип шейни корьген халкъ:

– Бу акъикъатен дюньягъа келеджек денильген Пейгъамбер, – дедилер.

Ягъя 6:3–14

---

* *ПАСХА* – еудийлернинъ Мысыр зулумындан къуртулгъанлары огърунда отькерильген энъ буюк байрамы. Оны мытлакъа Ерусалимде кечирмек керек эди. Айны шу куню ашалгъан, аджджы отларнен къавурылгъан къозу яхуд улакъ эти де Пасха сёзюнен адландырыла эди.

ИСА ВЕ ПЕЙГЪАМБЕРЛЕР

Бир кере Иса Озюнен берабер Пётрны, Якъупны ве Ягъяны алды да, юксек къаягъа котерильди. О, анда дуа эткенде, шегиртлери Онынъ бирден бутюн корюниши денъишкенини корьдилер. Онынъ юзю кунеш киби парылдады, кийимлери ярыкъ киби бем-беяз олдылар. Сонъ Онынъ янында эки пейгъамбер, Мусанен Ильяс пейда олдылар да, Исанен субетлешип башладылар. Бунъа шашкъан Пётр Исагъа:

– Эй, Рабби! Бу ерде бизге не яхшы я! – деди. – Истесенъ, терек пытакъларындан учь чадыр къурайыкъ: Сен, Муса ве Ильяс ичюн.

Пётр бу сёзлерни айтып етиштирмеден, оларны беяз бир булут къаплап алды, ве онынъ ичинден:

– Бу Меним севимли Огълумдыр, – деген сес эшитильди. – Мен Оннен разым, Оны динъленъиз.

Бу сесни эшиткен шегиртлер буюк бир къоркъуда ерге йыкъылдылар. Амма Иса, оларнынъ янына кельди, элинен оларгъа тийди де:

– Къоркъманъыз, турунъыз, – деди. Шегиртлер козьлерини котердилер ве янларында ялынъыз Иса къалгъаныны корьдилер.

Къаядан тюшкенде, Иса шегиртлерине:

– Инсан Огълу олип тирильмегендже, мында корьген шейлерни кимсеге айтманъыз, – деди.

Матта 17:1–9; Лука 9:28–36

МЕРАМЕТЛИ САМАРИЕЛИ* АДАМ АКЪКЪЫНДА ИКЯЕ

Бир къанун алими Исаны сынамакъ ичюн:

– Оджа, эбедий омюр алмакъ ичюн манъа не япмакъ керек? – деп сорады. Иса онъа:

– Къанунда** не язылгъан? – деди. Алим:

– «Алла-Таалянъны бутюн юрегинънен, бутюн джанынънен, бутюн кучюнънен, бутюн акълынънен сев. Этрафынъдакилерни, къомшуларынъны да озюнъни севгенинъ киби сев,» – деп язылгъан, – деп джевап берди. Иса онъа:

– Догъру джевап бердинъ, – деди. – Айтылгъаны киби япсанъ – яшарсынъ, – деди.

Амма алим, озюни акъламакъ ичюн:

– Я къомшум кимдир? – деп сорады. Бу джевапкъа Иса о адамгъа бир икяе айтып берди:

– Бир адам Ерусалимден Ерихонгъа кеткенде, айдутлар панджасына тюше. Олар ёлджуны союндыралар, урып яралайлар ве яры олю алында ташлап кетелер. Шу ёл бойлап бир руханий конче. О, яралы адамны коре, амма онынъ янында токътамадан кечип кете. О ерге бир левит*** де келип чыкъа. О, яралыны корип токътай, янына барып да бакъа, амма сонъра кене ёлуны девам эте. Кене шу ёлдан кечкен бир самариели адам яралыны коре, оны аджый, янына келип ягънен шарап сюртип, яраларыны багълай. Сонъра оны эшегине юклей де, мусафирханеге алып бара, анда яралы ичюн керек эр шейни япа. Эртеси куню, озь ёлуна чыкъкъанда, мусафирхане саибине акъча бере де:

– Бу адамгъа мукъайт ол, – дей. – Эгер арткъач масрафынъ олса, мен оны санъа къайткъанда берерим.

Икяени айтып, Иса къанун алиминден:

– Сенинъдже, айдутлар элине тюшкен адамгъа шу учь адамдан къайсы бири онынъ къомшусы? – деп сорады.

Къанун алими:

– Оны аджып ярдым эткен адам, – деп джевап берди. Буны эшиткен Иса:

– Бар да, сен де бойле эт, – деди.

Лука 10:25–37

---

* *САМАРИЕЛИЛЕР* – Самарие мемлекетининъ сакинлери. Еудийлер ве самариелилер арасында къадимий тарихий душманлыкъ яшай эди. Самариелилер эджнебий Вавилон ве Мидия запэтиджилеринен къарышып, Ерусалимдеки Алланынъ Сарайыны къабул этмей эдилер.

** *КЪАНУН* – еудийлернинъ Мукъаддес Китабы. Онынъ теркибине Муса пейгъамбернинъ беш китабы, дигер пейгъамберлернинъ икметли сёзлери ве диний йырлар (псаломлар) кирелер.

*** *ЛЕВИТ* – Левий неслине аит еудий. Левитлер Алланынъ Сарайында хызметте булуна, руханийлерге ярдым эте эдилер.

ИСА – МЕРАМЕТЛИ ЧОБАН

Алла Исаны Озь халкъына онынъ Кок Чобаны олмакъ ичюн ёллады. Чобан озь къойларыны пек къайгъыра. Иса да, дюньянынъ Къуртарыджысы, Оны бутюн юрегинен къабул эткенлерни ве озь омрюнде Онынъ огютлерине риает эткенлерни къайгъыра. Мына Рабби Исанынъ сёзлери:

– Сизлерге керчекни, темель керчекни айтам: Мен къойлар ичюн къапудырым. Не къадары Менден эвель кельгенлер – еписи хырсыз ве айдут эдилер. Къойлар оларны динълемедилер. Мен къапудырым; Меним ичимден кирген адамлар къуртарыладжакълар эм де отлакъ тападжакълар. Хырсыз тек хырсызламакъ, ольдюрмек, гъайып этмек ичюн келе. Мен исе, омюр корюнъиз, эм яхшы омюр корюнъиз деп, кельдим.

Мен эйи юрекли Чобаным. Яхшы чобан озь къойлары ичюн джаныны бере. Акъчагъа тутулгъан – чобан дегильдир. Чюнки о, къойлар саиби олмагъаны себеп, бастырып кельген къашкъырларны корьсе, къойларны ташлай да къача; къашкъыр къойларны къапкъачлай, айдаштырып гъайып эте. Кираджы, эльбет, къача, чюнки акъчагъа тутулгъан чобан къойлар акъкъында къайгъырмай.

Мен мераметли Чобаным. Мен Озюмкилерни, Озюмкилер де Мени билелер. Бабам Мени, Мен де Бабамны бильгеним киби къойлар ичюн джанымны берем. Меним даа башкъа, бу азбардан олмагъан къойларым бар, ве Манъа оларны кетирмек керек. Олар, эльбет, Меним сесимни эшитирлер, ве олар бир Чобанлы бир сюрю олурлар.

Мен джанымны янъыдан эльде этмек ичюн джанымны берем. Шунынъ ичюн Бабам Мени севе. Меним джанымны Менден кимсе тартып алмай. Мен оны Озь истегимнен берем. Оны бермеге де, къайтарып алмагъа да укюмим бар. Бу укюмни Мен Бабамдан къабул эттим.

Ягъя 10:7–18, 30

ДЖОЮЛГЪАН КЪОЙ АКЪКЪЫНДА ИКЯЕ

Иса дюньягъа Алладан юзь чевирген эм де Оны унуткъан адамларны тапмакъ ве къуртармакъ ичюн кельди. О, мераметли чобан киби, бутюн вакъыт джоюлгъан къойны къыдыра. Икяелеринден биринде Иса шойле деди:

– Ким юз къой саиби олгъанда, оларнынъ бирини джойса, докъсан докъуз къоюны чёльде къалдырып, гъайып олгъаныны къыдырмагъа кетмез эм тапмагъандже къайтмаз? Тапкъан сонъ исе оны къуванчнен елькесине урып эвине къайтар, сонъра достларыны ве къомшуларыны чагъырып, «Кель де, меннен берабер къуванынъыз! Мен джоюлгъан къоюмны таптым!» – дер.

Сизге керчекни айтам: бир тёвбе эткен гуналы адам ичюн кокте докъсан докъуз иманлы, тёвбеге мухтаджсыз адамлардан зияде къуванч оладжакъ.

Лука 15:3–7

ЁЛДАН АДАШКЪАН ОГЪУЛ АКЪКЪЫНДА ИКЯЕ

Иса адамларгъа даа бир икяе айтты:

— Бир адамнынъ эки огълу бар экен. Кучюги бабасына: «Баба, манъа меним пайымны айырып бер,» — дей. Баба пайыны айырып, огъулларына болип бере. Бир къач куньден кучюк огъул пайыны ала да, узакъ бир тарафларгъа чыкъып кете. Анда о ойнай-куле, ашай-иче де, пайыны сачып битире. Эр шейини масраф эткен сонъ, огълан яшагъан мемлекетни ачлыкъ баса. О, ёкъсузлыкъ ве ачлыкъкъа огърай. О тараф адамларындан бирине бара. Адам оны тарлаларында домуз бакъмагъа ёллай. Яш огълан домузлар ашагъан емни де истей амма, онъа буны биле береджек тапылмай. Яш огълан озюне келип, озь-озюне:

— Бабамнынъ эвинде ыргъатлары бар, оларгъа истегенлери къадар отьмек бериле, — дей. — Мен исе мында ачлыкътан олем. Къана, турайым да, бабама къайтайым. Онъа: «Бабам! — дейим. — Мен Аллагъа къаршы ве сенинъ алдынъда гуна яптым ве эндиден сонъ сенинъ огълунъ денильмеге ляйыкъ дегилим. Амма мени озюнъе ыргъат киби ал.»

Бундан сонъ о, бабасына къайта. Бабасы огълуны узакътан коре ве аджый, чапып барып онынъ бойнуна сарыла, бет-козюнден опе. Огълу исе онъа:

— Бабам! Мен Аллагъа къаршы ве сенинъ алдынъда гуна яптым ве эндиден сонъ сенинъ огълунъ денильмеге ляйыкъ дегилим, — дей. Бабасы ыргъатларына:

— Эй, бунъа энъ яхшы урбалар кетирип кийсетинъиз, пармагъына юзюк такъынъыз, аякъларына аякъкъап кийсетинъиз, — дей. — Сонъра семиз бир бузавчыкъ кетир де, союнъыз: ашайыкъ да къуванайыкъ! Чюнки меним огълум олю эди — тирильди, гъайып эди — тапылды.

Огъулнынъ агъасы о заман тарлада эди. Иштен къайткъанда, эвине якъынлашкъанда, чалгъы-кулькю давушлары эшите. Ыргъатлардан бирини чагъырып, не олаяткъаныны сорай. Ыргъат онъа дей:

— Къардашынъ сагъ-селямет къайтып кельгенинден себеп, бабанъ семиз бузавчыкъ сойдурды. — Агъасы ачувлана ве ичериге кирмеге истемей. Бабасы онынъ къаршысына чыкъа.

— Эвге кир, балам, — деп ялвара. Амма огълу бабасына:

— Мен къач йыллардан берли санъа хызмет эттим, бир кере биле сёзюнъден чыкъмадым, — дей. — Амма сен манъа: «Ал да, достларынънен ашап-раатлан,» — деп бир эчки биле бермединъ. Лякин шимди сен берген пайыны оруспыларнен берабер дарма-дагъын эткен огълунъ къайткъанынен, сен онъа семиз бузавчыкъ сойгъансынъ!

— Огълум! — дей исе онъа бабасы. — Сен бутюн вакъыт меннен эдинъ, не шейим бар — сенинъ эди. Шимди исе къуванмакъ, ойнамакъ керек: къардашынъ олю эди — тирильди, гъайып эди — тапылды.

Лука 15:11–32

ИСА ВЕ БАЛАЛАР

Бир куню шегиртлери Исадан:

– Кок Падишалыгъында ким буюк? – деп сорадылар.

Иса бир баланы чагъырды да, оны шегиртлери ортасына къойды, сонъра:

– Эгер ичтен денъишмесенъиз, иман этмесенъиз ве балалар киби олмасанъыз, Кок Падишалыгъына кирип оламазсынъыз, – деди. – Айтаджагъым, ким-де-ким озь-озюнден вазгечип шу бала киби олса, о, Кок Падишалыгъында буюктир. Ве даа: ким де Меним адым огъруна бу бала киби бир бала къабул этсе, о Мени къабул эте.

Бир кере Исагъа, эль къойсун да дуа окъусын деп, балаларны кетирдилер. Амма Онынъ шегиртлери оларны кирсетмедилер. Иса исе оларгъа:

– Кирсетинъиз балаларны эм оларгъа Манъа кельмеге разылыкъ беринъиз, чюнки Кок Падишалыгъы бойлелерנинъкидир, – деди.

Сонъра эллерини балаларнынъ башларына къойды.

Матта 18:1–5, 19:13–15

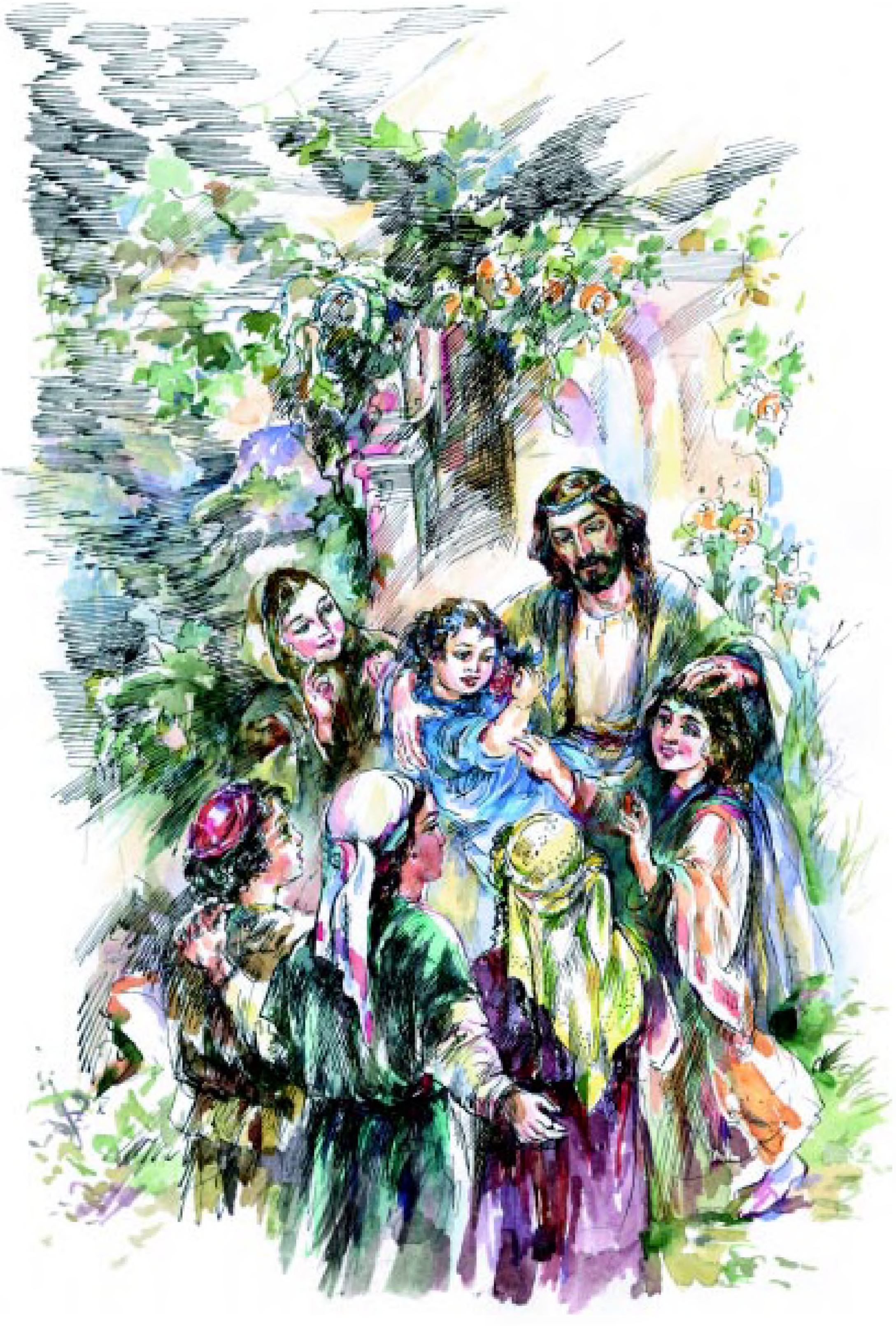

ИСА КЁР АДАМНЫНЪ КОЗЬЛЕРИНИ АЧА

Иса Ерихон адлы буюк шеэрге кельди. Эр вакъыт олгъаны киби, Онынъ пешинден бир чокъ адам юре эди. Шеэрге киреджекте ёл кенарында бир кёр адам садакъа сорап отура эди. Онынъ ады Бартимей эди. О, Иса чокъ аджайип шейлер япкъаныны эшиткен эди. Шунынъ ичюн, янындан Онынъ кечкенини эшитип:

– Эй, Давут огълу Иса! Манъа мерамет эт! – деп къычырды.

Адамлар Бартимейни токътата эдилер, амма о даа бетер къычырды:

– Эй, Давутнынъ огълу! Манъа мерамет эт!

Иса токътады, кёр адамны чагъырды. Бир къач адам кёрнинъ къаршысына барды.

– Къуван да, еринъден тур, – дедилер олар. – Иса сени чагъыра.

Бартимей еринден турды, усть урбасыны чыкъарды да, Исанынъ янына барды. Иса ондан:

– Сен Менден не истейсинъ? – деп сорады. Кёр адам:

– Оджам! Козюм корьсюн! – деди.

Иса онъа:

– Бар, – деди. – Иманынъ сени къуртарды.

Бартимей шу анъ кене коре башлады ве, Аллагъа шукюрлер айтып, Исанынъ артындан кетти.

Марк 10:46–52; Лука 18:43

ЗАКИ ЭСКИ ОМРЮНИ ТАШЛАЙ ВЕ ЯНЪЫСЫНЫ БАШЛАЙ

Иса даа бир кере Олю денъизи якъынында ерлешкен Ерихон шеэрине кельди. Бу ерде салымджылар башы, Заки адлы зенгин бир адам Исаны корьмек ве Онынъ Ким экенини бильмек истеди. Амма Исаны пек чокъ адам сарып алгъанындан себеп, Оны корип оламады, чюнки пек алчакъ бойлу эди. Исаны корьмек ичюн Заки, Иса кечеджек ёлнынъ четинде оськен инджир терегине минди. Иса о ерге келип чыкъкъанда, башыны котерди де, Закини корьди.

– Эй, Заки, тез тюш андан, – деди О. – Бугунь Мен сенинъ эвинъде олмакъ кереким.

Заки ашыкъып теректен тюшти ве о куню Исаны буюк бир къуванчнен эвинде къабул этти.

Буны корьгенлер мыдырдандылар ве: «Иса гуналы адамнынъ эвине барды,» – деп лаф эттилер. Заки исе Раббиге:

– Менде олгъан шейимден ярысыны фукъарелерге береджегим, кимселернинъ джаныны агъырткъан олсам – оларгъа дёрт къат къайтараджагъым, – деди. Бунъа Иса:

– Бугунь Закининъ эвине къуртулув кельди, – деди. – Чюнки о да Ибраимнинъ огълудыр. Инсан Огълу гъайып олгъан адамны къыдырып тапмакъ ве къуртармакъ ичюн кельди.

Лука 19:1–10

БИРИНДЖИ ВЕ ЭНЪ БУЮК ЭМИР

Бир кере Исагъа бир къанун алими кельди. О, Исадан:

– Эй, оджа! Къанунда энъ буюк эмир къайсыдыр? – деп сорады. Иса онъа:

– «Алла-Тааляны бутюн юрегинънен, бутюн джанынънен ве бутюн акълынънен сев.» Бу биринджи ве энъ буюк эмирдир. Экинджиси де онъа ошай: «Этрафындакилерни, къомшуларынъны да озюнъни севгенинъ киби сев.» Шу эки эмирде бутюн къанун ве пейгъамберлернинъ язгъанлары тура, – деп джевап берди.

Матта 22:36–40

ИСА ЛАЗАРНЫ ТИРИЛЬТЕ

Ерусалимнинъ якъынларында Вифания деген бир кой бар эди. Анда Лазар деген адам ве онынъ къыз-къардашлары Марфе ве Мерьем яшай эдилер. Олар Исанынъ достлары эдилер. Шегиртлеринен берабер узакъ бир тарафта олгъан Иса олардан кедерли хабер алды. Къыз-къардашлары онъа: «Рабби, Сен севген адам, бизим агъамыз Лазар хаста ята,» – деп бильдирдилер. Буны эшиткен Иса:

– О, ольмек ичюн дегиль де, Алланы шерефлемек, Онынъ Огълуна нам кетирмек ичюн хаста, – деди.

Иса анда шегиртлеринен даа эки кунь олды, сонъра Вифаниягъа кетти. О, Лазарнынъ ольгенини биле эди.

Лазарнынъ къыз-къардашларына чокъ еудийлер кельдилер ве оларгъа теселли бермеге тырыштылар. Исаны корьген Марфе:

– Я Рабби! – деди. – Эгер Сен мында олгъан олсанъ, агъам ольмез эди. Амма мен шимди де эминим: Сен не сорасанъ, Алла оны Санъа мытлакъ берер.

– Агъанъ, эльбет, тириледжек, – деп джевап берди Иса. Ве даа деди:

– Мен – тирилюв ве омюрдирим. Манъа эр бир иман эткен адам ольсе де, тириледжек. Эм Манъа иманнен яшагъан инсан ич бир вакъыт олюм ольмейджек. Сен бунъа инанасынъмы?

– Эбет, Рабби, инанам, – деди Онъа Марфе. – Мен Сенинъ Месих, дюньягъа кельген Алланынъ Огълу олгъанынъа инанам. – Сонъра о барып, къардашы Мерьемни чагъырып кельди. Иса агълагъан Мерьемни, онынънен берабер кельген еудийлерни корьгенде, юректен аджыды.

– Сиз оны не ерге къойдынъыз? – деди О.

– Рабби, бар да, бакъ! – джеваплandылар Онъа.

Иса Лазар къоюлгъан къоба янына барды, онынъ агъзыны къапатып тургъан балабан ташны четке сюрмеге риджа этти. Марфе исе агъасы Лазар энди дёрт кунь олю яткъаныны айтты. Иса ондан:

– Мен санъа: «Эгер иман этсенъ, Алла шерефини кореджексинъ,» – демедимми? – деп сорады. Ташны четке сюрген сонъ, Иса козьлерини кокке котерди де:

– Эй, Алла, Меним Бабам! Мени эшиткенинъ ичюн Санъа шукюрлер этем. Мени эр заман эшитип тургъанынъны билем. Мен буны мында олгъан халкъ ичюн, Мени Сен ёллагъанынъа инансынлар деп, япам, – деди.

Бу сёзлерден сонъ О, юксек сеснен:

– Лазар! Чыкъ! – деди. Эм шу дакъкъасы ольген Лазар чыкъты. Онынъ эль-аякълары безлернен сарылгъан эди. Бу аджайип вакъианы корьген бир чокъ еудийлер Онъа иман эттилер. Амма шу дакъкъадан башлап фериселер ве баш руханийлер Исаны ольдюрмеге истедилер.

Ягъя 11:1–50

ГИЗЛИ ПАСХА АШЫ

Пасха байрамы кельгенде, Иса Пётрнен Ягъяны, барынъыз, бизге Пасха ашыны азырланъыз деп, Ерусалимге ёллады. Олар исе Ондан:

– Не ерде азырлайджагъымызны истейсинъ? – деп сорадылар. Иса:

– Шеэрге киргенинъизде, сизлерге бир гюгюм сув котерип кеткен адам расткеледжек, – деди. – Онынъ пешинден барынъыз ве о кирген эвге киринъиз, эв саибине денъиз: «Оджа: „Шегиртлеримнен Пасха ашы ашайджакъ мусафирлер одасы къайда?“ – деп сорады.» О, сизге юкъары къатта балабан бир тёшельген оданы косьтерир. Анда керек шейлерни азырланъыз.

Шегиртлер кеттилер, эм эр шей Иса дегени киби олып чыкъты; олар Пасха ашыны азырладылар.

Вакъты кельгенде, Иса ве Онынъ он эки шегирти ашкъа буюрдылар. Бу мааль Иса оларгъа:

– Мен азап корьмеден эвель бу Пасха ашыны ашамакъны пек арзу эттим, – деди. – Кок Падишалыгъында Пасха олмагъандже, Мен бу ашны ашап оламайджагъым.

Сонъра О, къадени элине алды, шукюр этти ве:

– Буны алынъыз да, озьара пайлашынъыз, – деди. – Сизге айтам: Мен Алла Падишалыгъы кельмегендже юзюм ичимлигинден ичмейджегим.

Сонъра элине отьмек алды ве шукюр этти. Отьмекни болип, шегиртлерине узатты:

– Бу Меним сиз ичюн къурбан этилеяткъан тенимдир, – деди. – Мени анъмакъ ичюн буны япынъыз.

Бойледе О, аштан сонъ, къадени шегиртлерине узатты.

– Бу къаде – Янъы Васиеттир. Бу Васиет сиз ичюн тёкюлеяткъан Меним къанымдадыр, – деди.

Лука 22:8–20

ИСА ГЕФСИМАН БАГЪЧАСЫНДА ДУА ОКЪУЙ

Баштан сонъ, Иса шу геджеси он бир шегиртинен Ерусалимден чыкъты да, Гефсиман тарафына барды. Иса шегиртлеринен берабер багъчагъа кирди ве анда оларгъа:

– Мында отурунъыз, – деди. – Мен барып, дуа этейим.

О, Озюнен Пётрны, Якъупны ве Ягъяны алды. Анда исе дерт ве гъам атешинде теляшланды. Шегиртлерине:

– Джаным дерт ве гъамнен толуп таша. Мында юкъламанъыз, Меннен олунъыз, – деди.

Шегиртлеринден бираз узакълашкъан сонъ, Иса тизге йыкъылып, дуа окъуды:

– Алла Бабам! Мумкюн олса, бу азап къадеси Манъа тиймесин! Амма Меним дегиль, Сенинъ истегенинъ эда этильсин.

О арада коктен бир мелек корюнди ве Исаны такъатландырды. Пек къыйналып, Иса даа буюк кучюнен дуа окъуды. Онынъ бетинден ерге тамлагъан тер къан тамчыларына ошай эди.

Иса шегиртлери янына къайтып, оларнынъ юкълагъаныны корьди. Оларны уятып, Иса:

– Бир саатчыкъ биле Меннен берабер юкъусыз ола бильмединъиз, – деди. – Беляларгъа огърамамакъ ичюн уяныкъ олунъыз ве дуа этинъиз. Сиз догъру япмагъа истейсинъиз амма, инсан такъатсыз.

Шегиртлеринден четке кетип, О, кене дуа этти:

– Бабам! Эгер бу къаде Менден кечмесе ве Манъа оны ичмек керек олса, Сенинъ истегенинъ эда олсун.

Иса къаде акъкъында айткъанда, О, бизим гуналарымыз ичюн башындан кечиреджек хорлукъларыны козьде тута эди.

Матта 26:36–44; Лука 22:39–46

ИУДА ИСАНЫ САТА

Иса шегиртлери янына учь кере барды, эм эр сефер оларны юкълагъан алында тапты. Учюнджи кереси О, шегиртлерине:

– Сиз эп юкълайсынъызмы? – деди. – Инсан Огълунынъ гуналы адамлар эллерине бериледжек вакъты-саати кельди. Турунъыз да, Меннен юрюнъиз. Мени саткъан адам энди якъын.

Иса бу сёзлерни айткъанда, Онынъ он эки шегиртинден бири Иуда пейда олды. О, Исаны отуз кумюш парагъа баш руханийлерге сатмагъа разы олгъан эди. Иуданен берабер пек чокъ мешъаль, къылыч эм мызракъларнен силялангъан аскерлер, фериселерден ве баш руханийлерден кельген эдилер. Саткъын Иуда оларгъа: «Мен кимни опьсем, сизге керек Адам будыр. Оны алынъыз,» – деп бельги берди.

Сонъра о, Исанынъ къаршысына кельди:

– Мераба, Оджа! – деди де, Оны опьти. Иса исе ондан:

– Достум, сен не ичюн кельдинъ? – деп сорады. – Опип Инсан Огълуны сатасынъмы?

Сонъра О, Иудагъа къошулып кельген аскерлерден:

– Сизлер кимни къыдырасынъыз? – деп сорады. Олар:

– Назаретли Исаны, – деп джеваплandылар. Рабби Иса:

– Бу Мен олам, – деди. Буны эшиткен аскерлер арткъа чекиндилер де, Онынъ аякъларына йыкъылдылар. Иса оларгъа:

– Мени алмакъ ичюн айдут тутаджакъ киби къылыч ве мызракълар котерип чыкъкъансынъыз, – деди. – Мен эр кунь Алланынъ Сарайында* дерс бере эдим, сизинъ янынъызда эдим. Сизлер исе Мени тутмагъа джурьет этмединъиз. Амма шимди сизинъ вакътынъыз ве къаранлыкънынъ укюми.

Аскерлер Исаны туттылар да, баш руханийнинъ эвине алып кеттилер. Шегиртлери исе, Оны къалдырып, къачтылар.

...Исаны саткъан Иуда, Онынъ укюм этильгенини корьди, эткен ишине пешман олды ве баш руханий ве хызметчилерге отуз кумюшлерини къайтарып берди.

– Къабаатсыз джанны сатып, мен гуна къазандым, – деди о. Параларны Алланынъ Сарайында къалдырды да, барып озь-озюни асты.

Матта 26:45–57, 27:3, 4; Лука 22:45–53; Ягъя 18:1–12

---

* *АЛЛАНЫНЪ САРАЙЫ* – Ерусалимдеки Ибадетхане, еудийлернинъ Аллагъа табынгъан екяне Меркези. О, учь сарайдан ве Энъ Мукъаддес Одаден ибарет эди. Энъ Мукъаддес Одагъа кирмек руханийлерден гъайры кимсеге рухсет этильмей эди. Халкъ Алла Сарайынынъ азбарларында, эркеклер – Исраиль азбарында, къадынлар – къадынлар азбарында булуна эдилер. Еудий олмагъанлар исе факъат тышкъы, озьлерининъ махсус азбарына кирсетиле эдилер.

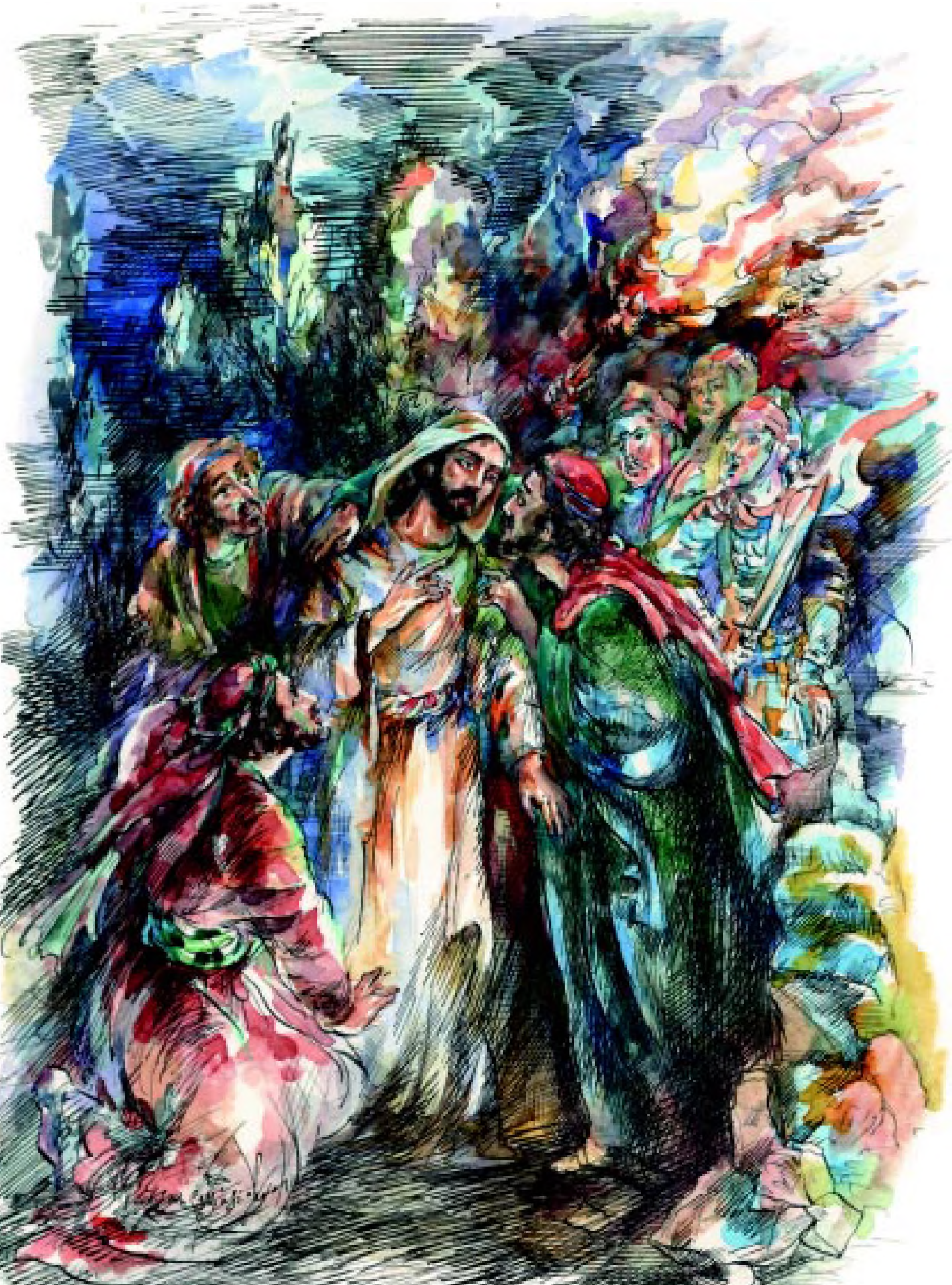

ИСА ПОНТИЙ ПИЛАТ ОГЮНДЕ

Эртеси куню саба баш руханийлер ве синагоганынъ урьметли хызметчилери топландылар да, Исаны ольдюрмек къарарыны чыкъардылар. Оны багъладылар ве Понтий Пилатнынъ узурына алып бардылар. (Понтий Пилат Еудие ве Самариенинъ римли акими эди.) ...Исаны тутып кетирген еудийлер Пилатнынъ сарайына кирип, арамланмакъ истемедилер. Пилат оларнынъ алдына озю чыкъты.

– Бу Адамны сиз неде къабаатлайсынъыз? – деди о.

– Эгер бу Адам яманлыкълар япмагъан олса, биз Оны санъа кетирмез эдик, – деп джевапланды топлангъанлар ве Исаны къабаатлап башладылар:

– Бу Адам халкъымызны ёлдан ура. Озюни Месих Падиша деп, императоргъа салым тёлемекни ясакъ эте, – дедилер.

Буны эшиткен Пилат сарайына къайтты ве Исаны чагъырып:

– Сен еудийлер Падишасысынъмы? – деп сорады. Иса:

– Меним Падишалыгъым бу дюньядан дегильдир. Эгер Падишалыгъым бу дюньядан олса исе, хызметчилерим Мени еудийлерге бермемек ичюн дженклешир эдилер, – деп джевапланды. Пилат Онъа кене:

– Демек, Сен Падишасынъмы? – деди.

– Сен озюнъ Мени Падиша дейсинъ. Мен акъикъат шааты олмакъ ичюн догъулдым ве бу дюньягъа кельдим, – деп джевапланды Иса. – Ким акъикъат тарафында олса, о илле Меним сесимни эшите.

– Я акъикъат дегени недир? – деп сорады Ондан Пилат.

Пилат Исанынъ Галилеядан олгъаныны бильди ве Оны Ерусалимде олгъан Иродгъа ёллады. Ирод Галилеягъа падишалыкъ эте эди. Ирод Исагъа бир чокъ суаль берди, амма Иса бирине де джевап бермеди. Баш руханийлер ве къанун алимлери исе токътамадан Онынъ устюне къабаатлар ягъдыра эдилер. Ирод аскерлеринен Исаны мыскъыллады, сонъра Онъа падиша урбалары кийдирди де, Пилаткъа къайтарып йиберди. Иште, о куньден башлап, эвель бир-бирине душманлыкъта олгъан Пилатнен Ирод дост олдылар.

Пилат баш руханийлерни, башлыкъларны ве халкъны топлады. Оларгъа:

– Сиз бу Адамны манъа: «Халкъны баштан чыкъара,» – деп, кетирдинъиз, – деди. – Мен Ондан козьлеринъиз огюнде эр шейни сорадым, амма сиз Онъа юклеген бир къабаатны тапмадым. – Лаф шунда ки, Пилат байрам мунасебетинен бир мабюсни азат этмек керек эди. Амма топлангъан халкъ:

– Буны гъайып эт! Бизге Бар-Аббаны чыкъарып йибер! – деп къычырды.

Бар-Абба дегени шеэрде тертипсизликлер чыкъаргъаны, адам ольдюргени ичюн зиндангъа атылгъан эди. Пилат, Исаны бошатмакъ истеп, лафыны девам этеджек олды, амма топлангъанлар эп:

– Оны хачкъа керип ас! Керип ас! – деп къычыра бердилер. Ве оларнынъ къычырувы Пилатнынъ сесинден юксек кельди.

Матта 27:1, 2; Лука 23:2, 7–23; Ягъя 18:28–30, 33–38

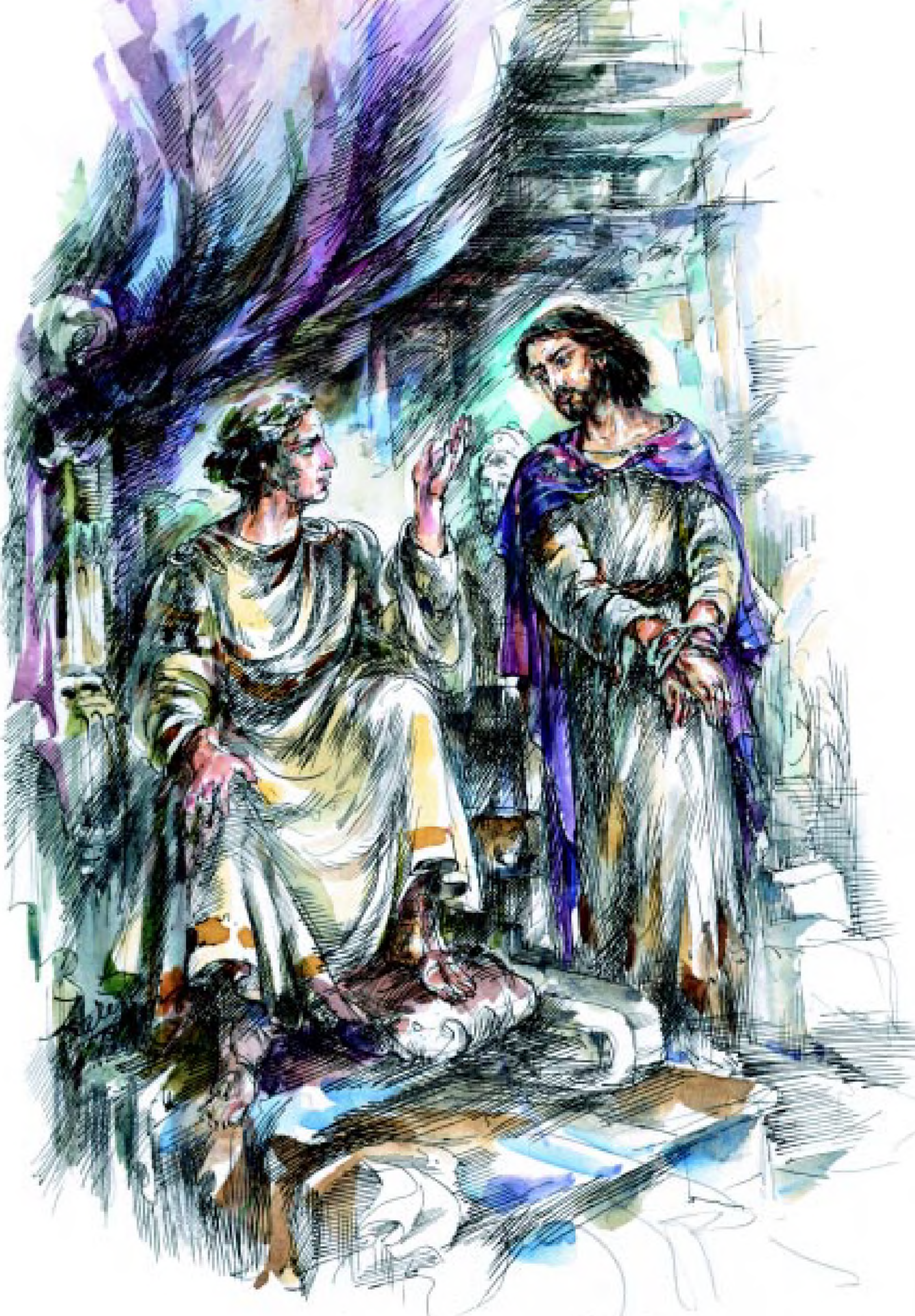

ИСА ХАЧЫНЫ ОЗЮ КОТЕРИП КЕТЕ

Пилат Исаны алды ве Оны котеклемеге эмир этти. Аскерлер исе Онынъ башына тикенден орюльген чембер такътылар, устюне къан тюслю урба кийсеттилер. Ве даа:

– Биз Санъа, еудийлер Падишасына, теменна этемиз! – деп бетине шамарлар урдылар.

Пилат кене халкъ огюне чыкъты ве:

– Мен Оны шимди алдынъызгъа чыкъараджагъым. Амма билинъ ки, мен Онда ич бир къабаат тапмайым, – деди. Иса, башында тикен чембери, къан тюслю урбада тышары чыкъты. Пилат халкъкъа:

– Мына, иште, Адам, – деди. Баш руханийлер ве хызметчилер Исаны корер-корьмез:

– Оны хачкъа керип ас, керип ас! – деп багъырдылар. Пилат оларгъа кене:

– Мен Онда ич бир къабаат тапмайым, – деди. Еудийлер бунъа:

– Бизим къанунымызгъа коре, О, ольмек керек, – деп джевапландылар. – Чюнки О, Озюни Алланынъ Огълу деп, илян этти.

Бу сёзлерни эшиткен Пилат даа зияде къоркъты. О кене сарайгъа къайтты.

– Сен не ерлисинъ? – деп Исадан сорады. Иса индемеди. Пилат:

– Сен не ичюн манъа джевап бермейсинъ? – деди. – Менде Сени хачкъа керип асмагъа я да чыкъарып йибермеге укюм бар, бильмейсинъми?

– Эгер укюм санъа тёпеден берильмеген олса, сенинъ Манъа асыл бир кучюнъ етмез эди, – деп джевап берди Иса. – Айны шунынъ ичюн Манъа хаинлик эткен адамда гуна зияедедир.

Бундан сонъ да Пилат Исаны чыкъарып азап этмеге тырышты. Пилат Исаны сарайдан чыкъарды, озю исе укюм курсюсине отурып:

– Мына сизинъ Падишанъыз, – деди. Амма олар:

– Ал да, Оны керип ас! – деп къычырдылар. Пилат:

– Бу Месих деген Исагъа не япайым? – деди. Эр кес бунъа:

– Керип ас! – деп джеваплапды. Аким халкътан сорады:

– Я О, насыл яманлыкъ япты? – Адамлар даа зияде багъырыштылар:

– Асылсын, хачкъа асылсын! – Пилат бу къалабалыкъны корип ве къычыргъанларны эшитип, халкъ козю огюнде эллерини ювды да деди:

– Бунынъ къанында меним къабаатым ёкътыр. Озюнъиз коресинъиз.

– Онынъ къаны бизим ве балаларымызнынъ устюндедир, – деди халкъ. Бундан сонъ аким Бар-Аббаны зиндандан чыкъарды, Исаны исе урмагъа ве хачкъа керип асмагъа эмир берди. Аскерлер Исаны алып кеттилер. Иса Озю асыладжакъ хачны елькесине юклеп алды ве Къафагъа – еудийдже Голгофа деген ерге кетти. Онынъ артындан пек чокъ адам кетти; оларнынъ арасында Иса огърунда агълап-сызлагъан къадынлар да бар эдилер. Иса оларгъа:

– Эй, Ерусалим къызлары! Меним огърумда агъламанъыз, – деди. – Озюнъиз ве балаларынъыз огърунда агъланъыз. Чюнки: «Не де бахтлыдыр къысыр къалгъан, ич догъурмагъан, ве бала эмизмегенлер!» – дениледжек куньлер келеята.

Матта 27:20–26; Лука 23:27–29; Ягъя 19:1–14, 16–17

ИСАНЫНЪ ХАЧКЪА АСЫЛУВЫ

Олюмге Исаны эки айдутнен берабер алып кеттилер. Къафагъа кельдилер. Анда аскерлер Исаны, эки элини четке керип, хачкъа мыхлап астылар. Айдутнынъ бирисини Исанынъ онъ тарафында, башкъасыны сол тарафында керип астылар. Иса исе бу вакъыт:

– Баба! Сен бу халкъны багъышла, чюнки олар не япкъанларыны озьлери де бильмейлер, – деди.

Пилатнынъ эмири боюнджа, Исанынъ башы уджуна тахтачыкъ къакътылар. Онда юнанджа, латиндже ве еудийдже: «Бу – назаретли Иса, еудийлернинъ Падишасы,» – деп язылы эди.

Аскерлер, Иса асылгъан сонъ, Онынъ усть урбаларыны пайлаштылар, къалгъаны ичюн исе, кимге тиер экен деп, джереп чектилер. Халкъ исе тура, оларнынъ эткенини сейир эте эди. Башлыкълар да Оны мыскъыллап:

– Башкъаларны къуртара эди де, барсын энди, эгер акъикъатен Алла сайлап алгъан Месих олса, Озюни Озю къуртарсын, – деп куле эдилер.

Онынъ устюнден аскерлер де къылындылар. Онъа экши ичимлик берип:

– Эгер еудийлер Падишасы олсанъ, Озюнъни Озюнъ къуртар, – дедилер.

Янында асувлы айдутлардан бири сёгюнип:

– Месих олсанъ, Озюнънен бизни де къуртар! – деди.

Башкъа айдут исе аркъадашыны токътамакъ истеп:

– Сен не, Алладан къоркъмайсынъмы? – деди. – Сен озюнъ де О киби укюм алгъан адамсынъ. Биз япкъан ишлеримизге укюм этильдик, я бу Адам ич бир ярамазлыкъ япмагъан! – Сонъра Исагъа деди: – Падишалыгъынъа киргенде, Рабби, мени де унутма.

– Санъа керчекни айтам: бугунь Меннен берабер дженнетте оладжакъсынъ, – деди Иса. О куню саат он экиден учьке къадар бутюн дюньяны къаранлыкъ басты. Саат учь къарарында исе Иса бирден юксек сеснен:

– Эли, Эли! Лама савахфани? – деп къычырды. (Бу: «Аллам, Аллам! Сен не ичюн Мени терк эттинъ?» – дегени эди.) Буны корьген аскерлерден бири чапып барып, таякъ уджуна сарувлы сюнгерни экши ичимликке батырды да, къайтып, Исагъа берди. Экшилик ичкен сонъ, Иса:

– Мына, сонъу да кельди, – деди. Сонъра юксек сеснен:

– Бабам! Рухумны Озюнънинъ эллеринъе берем, – деди. Ве бу сёзлернен джан берди. Айны шу ань Алла Сарайынынъ Энъ Мукъаддес Одасында перде тёпеден ашагъадже экиге болюнди, ерлер титреди, къаялар парчаланды, къабирлер ачылды, ве анда яткъан бир чокъ ольген азиз адам тирилип чыкъты. Тирилип къабирлерден чыкъкъан сонъ, олар азиз шеэрге кельдилер ве чокъ адамнынъ козю огюнде пейда олдылар. Исаны къоругъан юзбашы ве аскерлер бу вакъиаларны корьгенде, къоркъугъа далдылар ве:

– Акъикъатен О, Алланынъ Огълу эди, – дедилер.

Бу сейирге топлангъан халкъ да, коксюне ура-ура эв-эвине къайтты.

Матта 27:45–49; Лука 23:35–43, 46, 48; Ягъя 19:19–23, 30

ИСАНЫНЪ ДЖЕНАЗЕСИ

Иса ольген кунь – джума куню эди. Еудийлер, асылгъан адамлар хачта джумаэртеси куню къалмасын деп, оларны тюшюрмеге рухсет сорамагъа Пилаткъа бардылар. Чюнки джумаэртеси еудийлерде байрам куню эди. Акимден рухсет алынгъан сонъ, аскерлер барып, адетиндже эки айдутнынъ аякъларыны урып къырдылар. Исагъа кельгенде, Онынъ энди ольгенини корьдилер. Шунынъ ичюн Онынъ аякъларыны къырмадылар. Амма аскерлерден бири Онынъ къабургъалары арасына мызракъ санчты. Ве шу ань Онынъ ярасындан къан ве сув акъты. Бу адисе тыпкъы Алланынъ Китабында айтылгъаны киби олып чыкъты: «Онынъ кемиклери, эльбетте, сындырылмайджакъ» ве «Мызракънен урулгъан Адамны кореджеклер.»

Бундан сонъ Пилатнынъ узурына ариматеялы зенгин ве итибарлы, еудийлернинъ Синедрион* азаларындан бири олгъан Юсуф кельди. О, Исанынъ шегиртлеринден бири эди, амма еудийлерден къоркъкъаны ичюн буны гизлей эди. Юсуф Пилаттан Исаны хачтан тюшюрмеге разылыкъ сорады, ве Пилат бунъа изин берди.

Синедрион азаларындан даа бири Никодим адлы адам да кельди. (О, бир кере гедженинъ кечь маалинде Исагъа кельген эди.) Никодим озюнен къокъулы ягъларнен толдурылгъан балабан савутлар кетирди. О, Юсуфнен еудийлернинъ дженазесини этти, Исанынъ тенини къокъулы майларнен ыслатылгъан темиз безнен сарды. Иса асылгъан ернинъ якъынында багъчада къаяда даа якъында оюлгъан, къабир ичюн адалгъан къоба бар эди. Юсуфнен Никодим Исаны анда ерлештирдилер. Къапусыны исе балабан ташнен къапаттылар.

Джумаэртеси баш руханийлер ве фериселер аким Пилаткъа кельдилер ве шойле дедилер:

– Эфенди! Биз даа якъында О, яланджы: «Мен учь куньден тирилирим,» – деп юрьгенини хатырладыкъ. Шунынъ ичюн сен учюнджи куню кечмегендже Онынъ мезарыны къорумагъа эмир эт. Ёкъсам Онынъ шегиртлери гедже къаранлыгъында келип Оны хырсызлап да, сонъра халкъкъа: «О олюлер арасындан тирилип чыкъты,» – дерлер. Эм бу ялан биринджисинден де ярамай олур.

Разылыкъ алып, олар мезар янына аскерлер къойдылар, къапусына исе муурь бастылар.

Матта 27:57–66; Ягъя 19:31–42

---

* *СИНЕДРИОН* – алий сиясий-диний орган. Синедрион махкеме ишлерини де алып бара эди. Онынъ теркибине 71 адам – алий руханий, уйкен руханийлер, акъсакъаллар ве къанун оджалары кире эдилер.

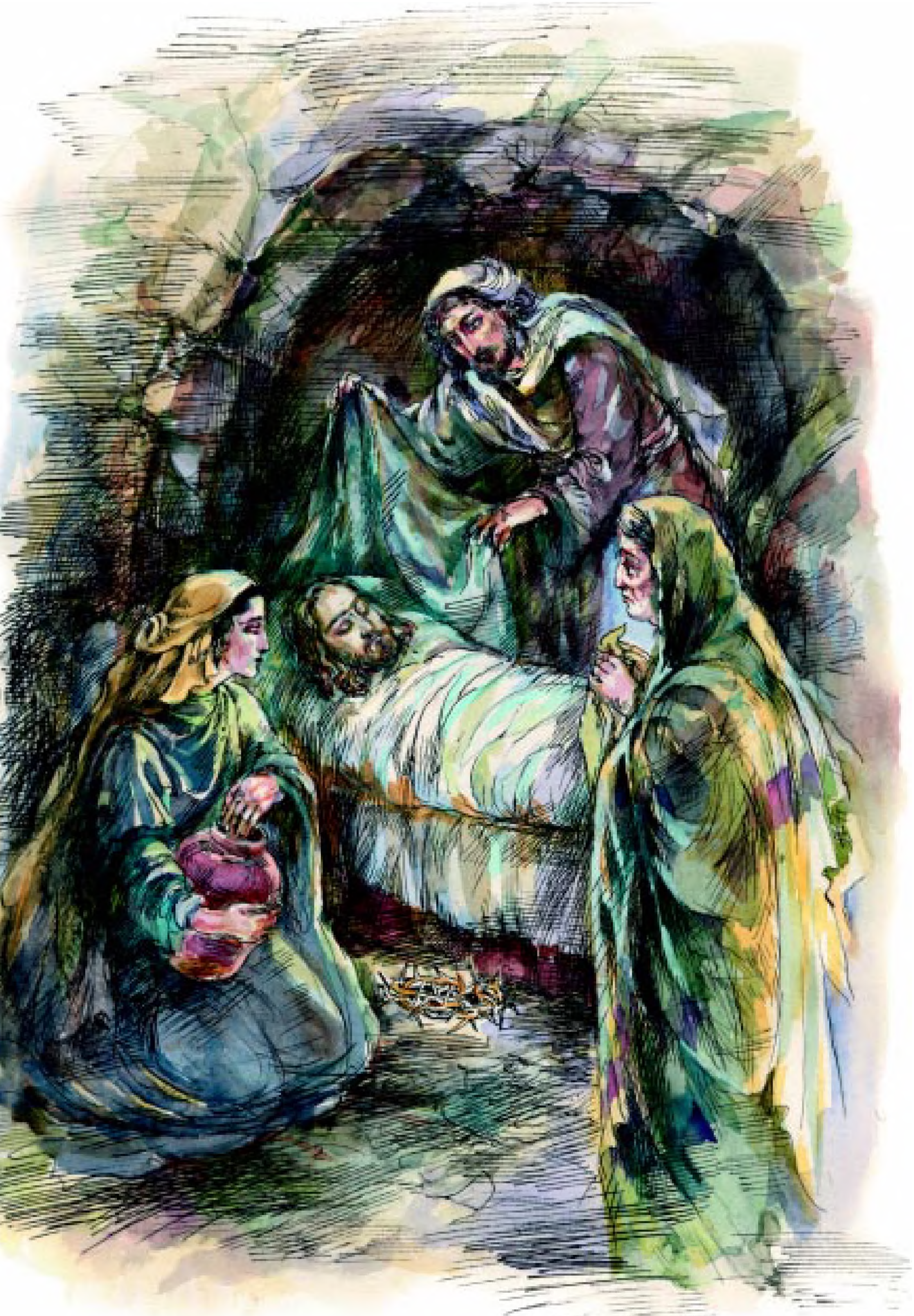

ИСАНЫНЪ ТИРИЛЮВИ

Джумаэртеси кечкен сонъ кучълю зельзеле олды, чюнки коктен Алла мелеги энген ве мезар къапусындаки ташны четке сюрип ташлагъан эди. Мелек яшынгъа ошады, урбасы да къар киби бем-беяз эди. Къобаны къоругъан аскерлер къоркъудан ерге йыкъылдылар ве ольген киби къатып къалдылар. Озюне келип, шеэрге бардылар ве корьгенлерини баш руханийлерге бильдирдилер. Баш руханийлер синагога хызметчилерини топлап, акъыл таныштылар. Сонъра аскерлерге чокъ пара бердилер де:

– Барынъыз ве: «Биз гедже юкълагъан маальде шегиртлери келип, Оны хырсызлап кеттилер,» – денъиз, – деп огреттилер. – Эгер бу лафынъыз акимге етип ачылса, биз сизлерни къорчалармыз, джезадан къуртарырмыз.

Аскерлер акъчаны алды ве чыкъып кеттилер; баш руханийлер огреткени киби де яптылар.

О куню эрте сабадан Магдалина Мерьем, Якъупнынъ ве Иосиянынъ анасы Мерьем ве Соломия Исанинъ къабрине ерге бардылар. Олар Исанынъ тенини къокъулы майларнен сюртмек ниетинде эдилер. Ёл бою олар:

– Къобанынъ къапусына тирельген ташны ким четке сюрер? – деп кеттилер.

Якъын кельгенде исе, таш четке сюрип къоюлгъаныны корип шаштылар. О исе пек балабан ве агъыр таш эди. Ичериге киргенде, къадынлар беяз урба кийген мелекни корьди ве къоркъугъа далдылар. Амма мелек оларгъа:

– Шашманъыз! – деди. – Мен хачкъа асылгъан Исаны къыдырып кельгенинъизни билем. Амма О, энди мында ёкъ; сизлерге дегени киби, О, тирильди. Рабби яткъан ер мына будыр. Тез барынъыз да, шегиртлерине бильдиринъиз. «О, тирильген ве сизлерни Галилеяда беклей,» – денъиз.

Къобадан чыкъып, къадынлар къоркъу ве къуванчнен шегиртлерге Месихнинъ тирильгенини акъкъында хабер этмеге чаптылар.

Матта 28:1–8, 11–15; Лука 16:1–7, 9, 24:1–7

ИСА ТИРИЛЬДИ!

Къадынлар Исанынъ тирильгени акъкъында шегиртлерге хабер этмеге ашыкъкъан маальде, апансыздан оларгъа Иса Озю расткельди ве:

– Мерабанъыз! – деди.

Оны корьген къадынлар пек къувандылар ве Онъа якъын келип, теменна эттилер. Иса оларгъа:

– Къоркъманъыз, – деди. – Барынъыз да, къардашларыма айтынъыз: «Галилеягъа кетинъиз.» Анда олар Мени корерлер.

Он бир шегирт огюне барып, къадынлар тирильген Исаны корьгенлерини бильдирдилер. Амма шегиртлер эшиткенлерини ялан белледи ве оларгъа инанмадылар.

Лякин шай исе де Пётрнен Ягъя аман мезар тарафкъа чаптылар. Ягъя Пётрден тездже чапкъаны ичюн, мезар янына о биринджи келип чыкъты. Къоба ичине эгилип бакъып, дженазе безлерини корьди, амма ичериге кирмеди. Тезден Пётр да етишип кельди. О, къобагъа кирип, даа якъында Исанынъ тенине сарувлы олгъан безлер, башына багълангъан явлукъ айырда яткъаныны корьди. О заман Ягъя да мезаргъа кирди ве анда корьгенлеринден сонъ, Рабби акъикъатен тирильгенине инанды.

Матта 28:8–10; Лука 24:9–12; Ягъя 20:3–8

ИСА МЕСИХНИНЪ КОККЕ КОТЕРИЛЮВИ

Тирильген Месих къыркъ кунь девамында шегиртлери огюнде пейда олып турды ве оларнен Алланынъ Падишалыгъы акъкъында лаф этти. Энъ сонъунда оларны топлады ве бойле эмир этти:

– Ерусалимден кетменъиз. Мен сизге эвель айткъан Баба вадесининъ эда этильмесини бекленъиз. Чюнки Ягъя адамларны сувгъа батырып чыкъара эди, сиз исе бир къач куньден Мукъаддес Рухкъа батырыладжакъсынъыз. Мукъаддес Рух устюнъизге тюшкен сонъ, сиз кучь-къувет аладжакъсынъыз ве Ерусалимде, бутюн Еудиеде эм Самариеде ве дюньянынъ кенарынадже Меним шаатларым оладжакъсынъыз.

Бу сёзлерден сонъ, Иса шегиртлерининъ козю огюнде кокке котериле башлады ве тезден булут ичинде гъайып олды. Шегиртлер Онынъ артындан бакъып тургъан заман, апансыздан оглеринде беяз урба кийген эки адам пейда олды. Олар:

– Эй, Галилея акъайлары! Не кокке тикилип къалдынъыз? – дедилер. – Сиз Исанынъ кокке котерильгенини корьдинъиз. О, сиз корьген киби де къайтып келеджек.

Эльчилер 1:3–11

МУНДЕРИДЖЕ

ИСАНЫНЪ ДОГЪУВЫ АКЪКЪЫНДА КЪУВАНЧЛЫ ХАБЕР 4
ИСА МЕСИХНИНЪ ДОГЪУВЫ 6
МЕЛЕКЛЕР ЧОБАНЛАРГЪА ИСА МЕСИХНИНЪ ДОГЪГЪАНЫ АКЪКЪЫНДА ХАБЕР ЭТЕЛЕР 8
ЧОБАНЛАР ИСАНЫ ТАПАЛАР 10
ТЫЛСЫМДЖЫ АЛИМЛЕР ИСАНЫ АЛЛА КИБИ САЯЛАР 12
ТЫЛСЫМДЖЫЛАРНЫНЪ БАХШЫШЛАРЫ. ИРОД КЪАБААТСЫЗ САБИЙЛЕРНИ ОЛЬДЮРМЕГЕ ЭМИР ЭТЕ 14
МЫСЫРГЪА КЪАЧУВ 16
ИСАНЫНЪ БАЛАЛЫГЪЫ 18
ЯГЪЯ АДАМЛАРГЪА СЁЗ АЙТА ВЕ ОЛАРНЫ СУВГЪА БАТЫРЫП ЧЫКЪАРА 20
ЯГЪЯ РАББИ ИСА МЕСИХНИ СУВГЪА БАТЫРЫП ЧЫКЪАРА 22
ИСА МЕСИХНИНЪ ОН ЭКИ ШЕГИРТИ 24
ИСА НИКОДИМНЕН СУБЕТЛЕШЕ 26
ДАГЪ УСТЮНДЕ БАХЫТ АКЪКЪЫНДА АЙТЫЛГЪАН ВААЗ 28
ДАГЪ УСТЮНДЕ СЕВГИ ВЕ ДУА АКЪКЪЫНДА АЙТЫЛГЪАН ВААЗ 30
ДУА 31
УРЛУКЪ САЧЫДЖЫ АКЪКЪЫНДА ИКЯЕ 32
ИСА ДЕНЪИЗДЕ ДАЛГЪАЛАРНЫ ВЕ ЕЛЬНИ ЯТЫШТЫРА 34
ИСА ЯИРНИНЪ КЪЫЗЫНЫ ТИРИЛЬТЕ 36
ИСА БЕШ БИНЪ АДАМНЫ БЕШ ОТЬМЕКНЕН ТОЙДУРА 38
ИСА ВЕ ПЕЙГЪАМБЕРЛЕР 40
МЕРАМЕТЛИ САМАРИЕЛИ АДАМ АКЪКЪЫНДА ИКЯЕ 42
ИСА – МЕРАМЕТЛИ ЧОБАН 44
ДЖОЮЛГЪАН КЪОЙ АКЪКЪЫНДА ИКЯЕ 46
ЁЛДАН АДАШКЪАН ОГЪУЛ АКЪКЪЫНДА ИКЯЕ 48
ИСА ВЕ БАЛАЛАР 50
ИСА КЁР АДАМНЫНЪ КОЗЬЛЕРИНИ АЧА 52
ЗАКИ ЭСКИ ОМРЮНИ ТАШЛАЙ ВЕ ЯНЪЫСЫНЫ БАШЛАЙ 54
БИРИНДЖИ ВЕ ЭНЪ БУЮК ЭМИР 56
ИСА ЛАЗАРНЫ ТИРИЛЬТЕ 58
ГИЗЛИ ПАСХА АШЫ 60
ИСА ГЕФСИМАН БАГЪЧАСЫНДА ДУА ОКЪУЙ 62
ИУДА ИСАНЫ САТА 64
ИСА ПОНТИЙ ПИЛАТ ОГЮНДЕ 66
ИСА ХАЧЫНЫ ОЗЮ КОТЕРИП КЕТЕ 68
ИСАНЫНЪ ХАЧКЪА АСЫЛУВЫ 70
ИСАНЫНЪ ДЖЕНАЗЕСИ 72
ИСАНЫНЪ ТИРИЛЮВИ 74
ИСА ТИРИЛЬДИ! 76
ИСА МЕСИХНИНЪ КОККЕ КОТЕРИЛЮВИ 78